

HATAY/HASSA'DA HİKÂYECİLİK GELENEĞİ VE HALK HİKÂYELERİ İNCELEMELERİ: BAĞ BÖYREK RİVAYETİ Tradition of Narration in Hatay/Hassa and Folk Tales Researches: Bağ Böyrek Rumor

Refiye OKUŞLUK ŞENESEN*

Özet: Bu makalede, Hatay İli Hassa İlçesindeki halk hikâyeciliği geleneği değerlendirilmiştir. Yörenin hikâyecilerinden İsmail Cura'dan derlenen Bağ Böyrek Hikâyesi ile Dede Korkut Hikâyelerinden Bamsı Beyrek Hikâyesi arasında motif, tip, manzum ve mensur parçalar açısından karşılaştırma yapılmıştır. Bu çalışmayla, halk hikâyeciliğine dair çalışmalara katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

Anahtar sözcükler: Halk Hikâyesi, Bağ Böyrek Hikâyesi, Hatay, Motif, Tip.

Abstract: In this article, people in the district of Hatay Province Hassa tradition of narration are evaluated. İsmail Cura region of the narrator of the story from the Dede Korkut stories compiled from Böyrek Bamsı Beyrek motifs between the story, type in verse and prose pieces were compared. In this study, people were trying to contribute to the narration about the work.

Keywords: Folk Tale, Bağ Böyrek Story, Hatay, Motif, Type.

Giriş

Her edebi gelenek, belli bir kültür birikimi, dünya görüşü ve inanç sisteminin, yaşama biçiminin, sanatçılar tarafından özümseme yorumlanmasıyla özgün anlatımlara kavuşur. Anadolu'da halk edebiyatı, ozan-baksı geleneğinin geniş anlamda değişen zaman, zemin, inanç sistemi, dünya görüşü ve yaşama biçiminin değişmesiyle oluşmuştur.

Orta Asya'dan Anadolu'ya gelerek burada yeniden gelişen hikâyecilik geleneği, Anadolu insanıyla bütünleşerek kuşaktan kuşağa aktarılan bir değerler bütünü olmuştur.

Türk edebiyatında anlatmaya dayalı, âşıkların tasnif edip geliştirdiği nazım-nesir karışımı; genellikle aşk ve kahramanlık konularını, bazen bu iki konunun ikisini birden işleyen anlatı türüne halk hikâyesi denir (Duymaz, 2001:1).

* Yrd. Doç. Dr.-, Çukurova Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

Türk halk edebiyatında, epik düşünceyi doğuran ortamın değişmesiyle ortaya çıkan anlatı türü halk hikâyeleridir (Cemiloğlu,1999:1). Hikâye kavramının tanımıyla ilgili kaynaklarda birbirini tamamlar nitelikte bilgilere rastlıyoruz (TS, 1988: 994; BL, 1988:850; Akalın, 1984:850; Kavruk, 1989: 4 vd.)

Hikâyecilik geleneği, âşıklık geleneğinin içinde bir parça olarak ondan fazlasıyla beslenmiş ve yüzyıllar içinde izlediği seyir de âşıklık geleneği ile paralel olmuştur. “Hikâyeci âşık, hikâye anlatıcısı, hikâyeci” gibi adlar verdiğimiz âşıklar, hikâye anlatmayı bir gelenek içinde yetişerek öğrenmişlerdir.

Hikâye anlatıcısı, yaşadığı toplum kültürünün aktarıcısıdır. Hikâyeci âşıklar hikâyeleri oluştururken gelenek içerisinde devam eden, yaşadıkları çevrede bilinen ve önem verilen tarihi olayları, anonim unsurları, kişisel deneyim ve gözlemleriyle birleştirip yeni bir sentez oluştururlar. Böylece bir bakıma kendi devirlerinin zevkini, insana ve hayata bakış tarzını, halk hikâyesi anlatma geleneği çerçevesinde, kişisel yetenekleri ölçüsünde yansıtırılar.

Hikâyeci âşıklar geleneğin kendilerine sunduğu mirası, yaşadıkları dönemin olaylarıyla zenginleştirerek yeni nesillere aktarmışlardır. Her âşığın bilinen bir hikâyeyi tanzim edip söylemesiyle, o yörede anlatılan halk hikâyesinin o âşık tarafından anlatılan kolu oluşur. Aynı hikâyeyi iki ayrı âşık anlattığında, âşıkların katmalarıyla zenginleşip besleneceğinden, anlatım çatısı aynı kalsa da farklı bir anlatım, bir varyant doğacaktır. Bunun için âşıklara söz konusu türün hem yapıcısı hem de yürütücüsü demek daha yerinde olur.

Âşık hikâyecilerin, halk hikâyelerini yalnız nakletmekle kalmayıp bir çok yeni motifi de maceralara eklemeleri, halk hikâyelerinin değişmesine, varyantlarının oluşmasına, bunun sonucu olarak da otantik özelliklerinin kaybolmasına yol açmış, bu da halk hikâyelerinin kaynağı ve oluşumunun tespitini oldukça karmaşık bir hale getirmiştir (Türkmen, 1998: 488).

Günümüzde Hatay’ın Erzin, Dört Yol, Kırıkhan, Hassa ve Aktepe İlçeleri’nin dağ köylerinde halk hikâyeciliği geleneği, eski canlılığında olmasa bile yaşamaktadır. Bu çalışmamızda, Hatay İli Hassa İlçesindeki halk hikâyeciliği geleneği değerlendirilecek ve bugün artık geleneğin son temsilcilerinden birisi olan hikâyeci İsmail Cura’dan derlenen Bağ Böyrek Hikâyesi, tüm yönleriyle incelenmeye çalışılacaktır.

1. Günümüzde Hatay/Hassa’da Halk Hikâyeciliği Geleneğine Bir Bakış

1.1. Hikâyeciler

Hatay/Hassa’da halk hikâyesi anlatanlara “hikâyeci, hikâyeci âşık, âşık” gibi isimler verilmekte, hikâyecileri yönlendiren kurallar bütününe de “hikâyecilik geleneği” denilmektedir.

Hatay hikâyecilik geleneğinde, Hassa İlçesi, bu geleneğin canlı olarak yaşatıldığı yerlerden birisidir. Özellikle Aktepe Beldesinde yaşayan hikâyeciler

İsmail Cura, Abdullah Masca ve rahmetli Hasan Köse, geleneğin yaşatılmasında, bugünlere gelmesinde, Cumhuriyet'in ilk yıllarından beri büyük bir rol üstlenmişlerdir.

Ancak anlatıcılardan Hasan Köse'nin kısa bir süre önce rahmetli olması, diğer iki anlatıcının da yaşlarının çok ilerlemiş olması, arkalarından bu geleneği sürdürmeye meraklı gençlerin yetişmemiş olması, Hassa/ Aktepe'de hikâyeciliğin geleceğini tehdit etmektedir.

Yörenin en yaşlı hikâyecisi olan İsmail Cura, 1900'lü yılların başında Hatay/Aktepe Eğribucak Köyünde dünyaya gelmiştir. Eğitimi olmayan hikâyeci, ömrünü yine burada hikâyecilik yaparak geçirmiştir.

Hassa'da hikâye anlatma geleneğinde, usta çırak ilişkisi veya rüya görme motifi yoktur. Yetenekli, ezberi kuvvetli genç, türkülü hikâye dinleyerek ve dinlediği hikâyeleri çevresindekilere anlatarak hikâyeci olur. Zaten hikâyeci, dinleyicinin dikkatini çekecek bir şekilde akıcı olarak hikâyesini anlatamıyorsa başarısız olur.

Kaynak kişilerimizden İsmail Cura hikâye anlatıcılığına bu şekilde başlamıştır. Yörenin diğer hikâyecilerinden Hasan Köse hikâye kitaplarından okuyarak ve çevresindeki hikâye anlatıcılarının hikâyelerini ezberleyerek bu geleneğe giriş yapmıştır. Bir diğer kaynak kişi olan Abdullah Masca da türkülü hikâye anlatan kişilerden heveslenip hikâyeci olmuştur. (K2, K3)

Hikâyeciliğin erkekler tarafından yapılmasının nedenlerinden birisi, eski hikâyecilerin bir kısmının asıl işlerinin farklı olmasıdır. Eskiden gezgin hikâyeciler vardı. Bunlar özellikle Malatya Darende'den gelen çerçilerdi. Yörede "Cenkçi" de denilen bu insanlar, köy köy dolaşip bakır eşyalar, kına, boncuk gibi eşyalar satarlardı. Hali vakti yerinde olan ve yiyeceği olan bir evde misafir kalırlardı. Gündüz eşyalarını satarken gece de köy halkı bu eve cenkçi geldiği için toplanırlardı. Cenkçi, misafir olduğu evde köy halkına hikâyeler anlatırdı. Eğer köyde satışlar iyiye her gün başka bir evde kalırdı ve işler durana kadar her gece hikâye anlatmaya devam ederdi. Bu çerçi hikâyeciler, bölge insanın hikâyeciliğe özenmesinde önemli bir rol üstlenmişlerdir.

Hikâye anlatıcısı erkektir, kadın hikâye anlatıcıları yoktur. Köy yerinde kadının hikâye anlatıp türkü söylemesi doğru karşılanmaz. Öyle ki eskiden kadınlar düğünlere bile götürülmezdi.

Eskiden saz çalip türkülü hikâye anlatan hikâyecilerin yanında türküsüz hikâye anlatan hikâyeciler de vardı. Saz çalip hikâye anlatan kişiler, toplumda daha itibarlı idi. Onlar düğünlere çağrılır ve ikrâmda kusur edilmezdi. Saz çalmayı bilmeyen hikâyeciler de vardı. Onlar türkülü hikâye anlatacakları zaman bir sopa bulup o sopayı saz gibi kullanırlar, çalıyormuş gibi yaparak türkülü kısmı söylerlerdi.

Bunun yanında eğlence için hikâye anlatan insanlar da vardı. Gittikleri yerde itibar görmek isteyen yetenekli kişiler, hikâye anlatırlardı. Kaynak kişilerden Hasan Köse düğünlere gider orada özel bir odada dinleyicilere hikâyeler anlatırmış. Hatta şimdi gücü olsa yine bu işi yapabileceğini dile getiriyor.

Küçük toplantılarda isteyen, kendine güvenen herkes sırayla izin isteyip hikâye anlatabilir. Ancak büyük toplantılarda sadece hikâye anlatma hakkı, hikâye anlatıcısındadır. Büyük toplantılarda öğrenilen hikâyeler küçük toplantılarda başka insanlara anlatılabilir.

Hikâyeciler, hikâyelerini seyircinin beğenilerine, dini inanışına göre seçerler. Aynı hikâyeler sürekli anlatıldığı için hikâyede çok fazla değişiklik yapılmaz. Ancak hatırlayamadıkları zaman hikâyenin akışını bozmamak için küçük değişiklikler yapılabilir. Bu değişiklikler genelde yer adlarında veya hikâyenin ikinci veya üçüncü derecedeki kişilerinin isimlerinde olur. Örneğin hikâyeci, karakterin adını hatırlayamadığı zaman “oğlan, kız, karıana, aksakallı” diye hitap eder.

Hikâyeciler kahramanları anlatırken genelde taraf tutmazlar. Ancak iyiden yana olurlar. Müslüman olmayan kahraman aynı zamanda kötü kahramansa onlara “gavur, zındık” gibi yakıştırmalar yapılmaktadır. (K2) (K3)

Orta yaşlı anlatıcılar dramtizasyona çok önem verirler ama yaşlı anlatıcılar bunu çok fazla yapamazlar. Yaşlılıklarından ötürü hızlı ve ani hareket yetenekleri yoktur. Bu yüzden dramtizasyon yerine ses tonlarıyla, jest ve mimikleriyle duyguyu ve heyecanı vermeye çalışırlar.

Bir hikâyenin ortasında ara verilmez veya başka bir hikâyeye geçilmez. Ancak uzun hikâyelerde anlatıcının yaş durumu ve sağlık durumuna göre ara verilir. Bu arada ev sahibi anlatıcıya ikramlarda bulunur. Bunun yanında bir hikâyeden diğerine geçilirken ara verilebilir. Hikâyeci, aynı hikâyenin içinde hikâye kahramanın ağzından konuyla ilgili başka bir hikâyeye geçebilir. Hikâyenin içinde anlatıcı kendi özet ve duygularından bahsetmez. (K1)

1.2. Gelenek

Hikâyeler eskiden, gezgin cenkçilerin olduğu dönemlerde köy odalarında, hanlarda veya cenkçinin misafir olarak bulunduğu evlerde anlatılırdı. Bu evler köy içinde hatırı sayılır kişilerin evleriydi. Köyde hikâye dinlemek isteyen herkes bu evlerde toplanırlardı. Gerek çerçilik yapan hikâyeciler gerekse o köyde veya yakın bir köyde olup gezmeye gelen hikâyeciler, bu evlerde ateşin etrafında toplanan insanlara hikâyelerini anlatırlardı. Bu hikâye anlatma toplantılarında ev sahibi misafirlere şire (pekmezden yapılan kesme adı verilen bir tür şekerleme, kırma, bastık, nar, incir, ceviz, bunlara verilen genel ad) ikram ederdi. (K2, K3). Günümüzde ise hikâyeler sadece komşu sohbetlerinde veya anlatıcının bir eve misafirliğe gittiği zamanlarda anlatılmaktadır. (K1)

Anlatıcının başarısı, dinleyici kitlesi üzerinde yarattığı etkiye bağlıdır. Bu açıdan bakıldığında, dinleyici hikâye anlatma geleneğinde önemli bir faktördür. Zaten hikâye geleneği de dinleyicinin hoşça vakit geçirme ihtiyacından doğmuştur. (K1)

Hatay/ Hassa hikâyecilik geleneğinde anlatıcı, anlatacağı hikâyenin konusunu dinleyicinin isteği doğrultusunda belirleyebilir. Dinleyicinin anlatıcıya müdahale etmesi hoş karşılanmaz. Bu gibi durumlarda müdahale eden diğer dinleyicilerin ve anlatıcının konsantrasyonunu bozan dinleyici tepki alır ve susturulur, gerekirse dışarı çıkartılır. Dinleyici sessiz bir şekilde anlatıcıyı dinler, kendisini olayın akışına bıraktığı zamanlarda heyecan verici bir durumdan söz ediliyorsa, ani hareketlerle hissettiği heyecanı dışa vurmakta serbesttir.

Küçük çocuklar yaramazlık yapmadıkları, anlatıcının dikkatini dağıtmadıkları sürece dinleyici olabilirler. (K2, K3)

1.3. Hikâyeler

Yörede hikâye konuları çok fazla değişmemiştir, eskiden olduğu gibi günümüzde de genelde aşk, kahramanlık ve dini konulu hikâyeler anlatılmaktadır. Aşk ve kahramanlık temalarının birlikte kullanıldığı hikâyeler de vardır. Anlatılan dinî konulu hikâyelerin yanı sıra Siret-i nebî denilen dinî menkıbeler de vardır. (K1) (K2, K3)

Hatay/ Hassa hikâyecilik geleneğinde, hikâyeci İsmail Cura'dan, Bağ Böyrek Hikâyesi, Âşık Garip Hikâyesi, Sürmeli Bey Hikâyesi, Yeğen Ali Hikâyesi, Karacaoğlan Hikâyesi; hikâyeci Abdullah Masca'dan Elbeyoğlu Hikâyesi, Feraset İle Firuz Şah Hikâyesi; hikâyeci Hasan Köse'den Beyazıt-ı Bestami, Behlül Dana gibi dinî içerikli hikâyeler de derlenmiştir.

Hikâyelerin yapısında, geçmişte olduğu gibi, fasıl, döşeme, asıl hikâye, dua gibi bölümlerin olmadığı görülür. Anlatıcı doğrudan hikâyeye girer. Hikâyenin giriş gelişme ve sonuç bölümleri sistemli bir şekilde anlatılır. Girişte olayın akışına göre kişiler tanıtılır ve olaya girilir. Gelişme bölümünde birden fazla olay vardır ve hikâyede bilinmezlikler artarak dinleyicide merak unsuru uyandırılır. Sonuçta ise bu merak unsurları tek tek çözümlenerek hikâyeye biter. Hikâyelerin sonunda dua bölümü olmaz. Çünkü anlatılan olayların gerçek olmadığı ve dinen caiz olmayacağı düşünülmektedir. (K1) (K2, K3)

2. Bağ Böyrek Hikâyesi ve Hatay/ Hassa Rivayeti İncelemesi

Bey Böyrek Hikâyesi, Dede Korkut Kitabında yer alan ‘ Kam Püre'nin Oğlu Bamsı Beyrek Boyu'nun, Anadolu'da sözlü gelenekte yüzyıllardır benzer adlarla anlatılan, pek çok varyantı olan ve nesre biraz daha yaklaştırılmış halidir.

Güçlü bir dramtizasyon ve gergin bir konu örgüsüne sahip olmasından dolayı “Pay Püre'nin Oğlu Bamsı Beyrek “ boyu, hem destanın genel sisteminde hem de bütünüyle ele alınırsa sözlü ve yazılı edebî örnekler arasında özel bir yer

tutmaktadır. Bu boyun konusu tek hatlı ve basit değildir. Birkaç hat içinde hareket eden “Beyrek” boyu, millî ve edebî motiflerin yanı sıra dünya halklarının gezici uluslar arası konuları ve motifleri yönünden oldukça zengindir (Abdullah, 1997: 154-155).

Hikâye, Anadolu’da yüzyıllardan beri sözlü gelenekte anlatılmış olmalıdır ki bugün pek çok varyantı vardır. Hikâyeler arasındaki bazı farklar, zaman ve anlatıcı gibi sebeplerden kaynaklanmaktadır. Farklı noktalar, sözlü gelenekteki değişimler ve anlatıcıyla dinleyicinin özel durumlarından kaynaklanmaktadır. Bunda zaman faktörü oldukça etkilidir. Dede Korkut Hikâyeleri, epiko-romanesk denilen geçiş dönemi hatıralarıdır. Bey Böyrek Hikâyesinde ise, roman döneminde anlatıla anlatıla içindeki bazı epik unsurların yerini roman unsurları almıştır (Ekici, 1995:19-20).

Bey Böyrek Hikâyesinin ikisi İstanbul’da birisi Türk Dil Kurumu’nda birisi de Mısır’da olmak üzere dört yazması tespit edilmiştir. Bunlara cönklerdeki Bamsı Beyrek, Akkavak Kızı, Bezirgan, Keloğlan ve diğer kahramanlara ait şiirler de eklenmelidir (Boratav, 1983: 41-210).

P. Naili Boratav, O. Şaik Gökyay, Saim Sakaoğlu gibi bilim adamlarının çalışmaları, değişik dergi ve arşivlerdeki malzemeler de eldeki malzemeye eklendiğinde, sayının yüzü geçtiği görülür (Alptekin, 2000:37-38; Alptekin, 1993:22-23; Ergun, 1995:75-80; Gülensoy, 1983:547-558; Kaya, 1974-1975; Köse, 1994:24-30; Memişoğlu, 1992: 19-22; Türkmen, 1993: 345-367 vd..)

Hikâye, Çukurova’da Bağ Böyrek adıyla bilinmekte ve anlatılmaktadır (Görkem, 1999; Okuşluk Şenesen, 2009: 385-406). Çalışmamızın bu bölümünde Hatay İli Hassa İlçesinde hikâyeci İsmail Cura’dan derlenen “Bağ Böyrek Hikâyesi”nin metin incelemeleri, biçim, üslûp ve içerik başlıkları altında yapılacak ve hikâye metnine yer verilecektir.

2.1. BİÇİM

Şiir No	Dörtlük sayısı	Hece ölçüsü	Durak	Uyak şeması	Uyak türü	Şiirin türü
1	2	11’li	6+5	aaab, cccd	tam	koşma
2	10	11’li	6+5	aaab,cccb,dddb....	tam ve yarım	koşma
3	4	11’li	6+5	aaab,cccb,dddb....	tam ve yarım	koşma
4	6	11’li	6+5	aaab,cccb,dddb....	tam ve yarım	koşma
5	3	11’li	6+5	aaab,cccd,eeef	tam	koşma

2.2. ÜSLÛP

2.2.1. Klişeler

Ara Klişeler: “Neyse galan, dur bakalım hoca ne deyici, efendime söyleyim, gelelim ... “

Bitiş Klişeleri: “Burada hikâye bitiyor.”

2.2.2. Deyimler: “Azmaya başlamak, gönlünü etmek, akıl almak, karar çekinişmek, eksik halkı olmak, eline avucuna sığmak, münasip görmek, canı istemek, güreş çıkarmak, yıktığını kesmek, yok etmek, işi rast gitmek, akli yetmek, dediğini tutmak, baş üzere, belini yere getirmek, canına kıymak, kafayı yemek, ananın sütü gibi helal olmak, arıdan arı gümüştendir, aradığını bulmak, gide durmak, öğüt vermek, belini kırmak, hali kalmamak, laf atmak, mukayyet olmak, telef etmek, eski durmak, yükte hafif pahada ağır olmak, yatıp kalkmak, göresinden ölmek, yüzü ekşi durmak, yıldır yıldır etmek, diri tutmak, kırk günlük uykuya düşmek, çekip çıkarmak, dem almak, beli bükülmek, mezat olmak, ateş düşmek, akli şaşmak, akli başına gelmek, yüz sürmek, bir deri bir kemik olmak, gönlü olmak, baş gelmek, birbirine koyulmak, günü doğmak, ayağına dolaşmak, gözü yolda olmak, ışığı kesmek, altını üstüne çevirmek “

2.2.3. Alkışlar: “Allah sen benim hakkında hayırlısını ver, sen benim işimi rast getir, alınma ne yazıldıysa sen onu getir, Allah işini rast getirsin, inşallah, maşallah, ananın ak sütü gibi helal olsun, güle güle git, yolun hac olsun, uğurlar olsun”

2.2.4. Kargışlar: “Allah seni getirmeye, Allah’a şükür, vay ocağın bata, cehennem olsun gitsin, ocağı batmayısca”

2.2.5. Tekrarlar: “Diymedi diymedi, geden geden, sarlı saplı, güle güle, salladı salladı, pis pis, zalim oğlu zalim, bre bre bre bre, oknan yaynan oknan yaynan, vura vura, parça parça, şaldır şap şaldır şap, canavar manavar, burada göründü şorda görünmedi, orda göründü burada görünmedi, arabaları murabaları, kalk kalk, gele gele gele, var get hocam var get, şo bacağını açarsa şo bacağını örtüyo şo bacağını açarsa şo bacağını örtüyo, vurma bacım vurma, al ha ver ha al ha ver ha, yerleş yerleş yerleş yerleş, pıram pıram”

2.2.6. Arasözler: “Bu hükümdarı almak kolay mı? At cevaplandırıcı bunu”, “...burayınan şora gadar.”

3. İçerik

3.1. Bağ Böyrek Hikâyesinin Epizotları ve Bu Epizotların Bamsı Beyrek Hikâyesi ile Karşılaştırılması

Motiflerin karşılaştırması yapılırken, orijinal metin olarak “Kam Püre'nin oğlu Bamsı Beyrek” boyu esas alınacaktır (Ergin, 1997:116-153). Karşılaştırmada Bamsı Beyrek Hikâyesinin Hatay/ Hassa anlatısında ne gibi değişikliklere uğradığı,

ana metin ile hangi yönlerinin benzediği ayrıntılı olarak değerlendirilecektir. Metnin epizodik incelemesinde Edith Fischdick (1984) ve Metin Ekici (1995)'nin çalışmalarında kullandıkları bölümlenmeden yararlanılmıştır.

1. Hazırlık Epizotu

1. Zaman

Bağ Böyrek Hikâyesi, “ Bir tarihte...” diye başlamaktadır. Bamsı Beyrek Hikâyesi ise “ Meğer hanım bir gün...” diye başlar. Zaman kalıpları, belirli ve belirsiz zamanın kullanımı açısından her iki metnin de birbirine benzediğini söyleyebiliriz.

2. Mekân

Bağ Böyrek Hikâyesinin giriş kısmında mekânla ilgili hiçbir bilgi yoktur. Bağ Böyrek'in memleketi, “Uyuzeli” olarak geçer. Akkavak Kızı'nın memleketinden bahsedilmez.

Bamsı Beyrek Hikâyesinde ise mekân, Oğuz yurduudur.

3. Aileler (Ana, Baba Ailenin Tanıtımı)

Bağ Böyrek Hikâyesinde Böyrek ve Akkavak Kızının babaları padişahdır. Bamsı Beyrek Hikâyesinde Beyrek ile Banu Çiçek'in babaları beydir.

4. Çocuksuzluk ve Çocuksuzluğa Çare Arama

Bamsı Beyrek Hikâyesi ve Bağ Böyrek Hikâyesinin bu bölümde farklılaştığı görülür. Bamsı Beyrek Hikâyesinde Pay Püre Bey ve Pay Piçen Bey'in çocukları yoktur. Beyrek ve Banu Çiçek, beylerin duaları sonucunda doğmuşlar ve doğar doğmaz birbirleriyle beşik kertme nişanlanmışlardır.

Bağ Böyrek Hikâyesinde bu motif yoktur. Böyrek'in iki erkek, bir kız kardeşi vardır. Kızın adı Hudeybe'dir. Bir de amcasının oğlu Kel Vezir vardır. Akkavak Kızı ise ailesinin tek çocuğudur.

5. Ad Verme ve İsimler

Bağ Böyrek Hikâyesi, ad verme yönünden Bamsı Beyrek Hikâyesinden farklı görünür. Bağ Böyrek Hikâyesinde Böyrek'in adını alışına ait bir bilgiye rastlayamıyoruz. Ancak Bamsı Beyrek Hikâyesinde Beyrek belli bir yaşa kadar adsız kalır ve bezirgânlara eden yaptığı yardım sonucu “Boz aygırlı Beyrek” adını alır.

Bamsı Beyrek Hikâyesinde Beyrek'in babası Pay Püre Bey'dir. Bağ Böyrek Hikâyesinde bu isim Uyuz Padişahı olmuştur.

Bağ Böyrek Hikâyesinde Böyrek'in adı Benliboz'dur ve bu adı nasıl aldığına dair bir bilgi yoktur. Bamsı Beyrek Hikâyesinde Beyrek'in atı Rum Eli'nden getirilmektedir. Bu farklılığa rağmen atların adeta kahramanlarla özdeşleşmeleri aynıdır.

6. Eğitim

Bağ Böyrek Hikâyesinde kahramanların eğitimlerine dair bir bilgiye yer verilmemiştir. Ancak metin akışından Böyrek ve Akkavak Kızının çok iyi silah

eğitimi aldığını anlıyoruz. Avcılık, atıcılık, güreş gibi alanlarda yetişen kahramanlar hikâyesinin değişik bölümlerinde bu becerilerini sınama başlığında değerlendirirler.

Bamsı Beyrek Hikâyesinde de kahramanların silah eğitimlerinden bahsedilmez. Ancak onlar yaşadıkları epik hayatın bir gereği olarak bu becerilere sahiptirler. Bu açıdan her iki metin benzerdir.

II. Âşık Olma Epizodu

Bağ Böyrek Hikâyesinde evlenmeye karar veren Akkavak Kızı, güreşte kendisini yenecek yiğitle evleneceğini duyurur. Böyrek'in iki ağabeyi önce gider ve yenilirler. Akkavak Kızı, Böyrek'i görünce aşık olur ve onunla evlenebilmek için güreşte bilerek yenilir.

Bamsı Beyrek Hikâyesinde ise Bamsı Beyrek'i gören Banu Çiçek, kimliğini gizleyerek onunla yarışır ve güreşir. Güreşi kaybettiğinde, aradığı kişinin kendisi olduğunu söyler ve kendi aralarında nişanlanırlar. Beyrek, evlenmek istediği kızın Banu Çiçek olduğunu babasına söyler.

Görerek âşık olma motifi her iki metinde de benzenmektedir.

III. Sevgiliyi İsteme ve Engeller Epizodu

1. Sevgiliyi Alabilmek İçin İmtihan Olma

Bağ Böyrek Hikâyesinde Akkavak Kızı, kendisiyle evlenmek isteyen adaylarla güreşir. Yendiklerinin başını keser. Kendisini yenebilecek kişiyle evlenecektir. Bağ Böyrek'e gelene kadar da önüne çıkan herkesi öldürür. Bamsı Beyrek Hikâyesinde böyle bir durum yoktur. Bamsı Beyrek çadırdan çıkan kişinin isteği üzerine, sevgilisini görebilmek için onunla yarışmayı kabul eder.

Bağ Böyrek Hikâyesinde Böyrek, yarışmanın yapılacağı yere gelir ve çevredekilerden "ihtiyardan, yaşlıdan, pirden" bir kimse olup olmadığını sorar. Nitekim ihtiyar bir kadından kızın yenmek için akıl alır. Bamsı Beyrek Hikâyesinde, kızın yenmek için akıl veren bir yaşlı yoktur.

Bağ Böyrek Hikâyesinde kız Böyrek'i görünce "aradığımı buldum" der ve onunla hemen güreşmek istemez. Yorgunluğunu bahane ederek onu dinlenmeye gönderir. Bamsı Beyrek Hikâyesinde ise Beyrek ve Banu Çiçek hemen yarışır.

Bağ Böyrek Hikâyesinde Akkavak Kızı, yarışlarda Bağ Böyrek'ten daha cesur ve üstün bir görünümüdür. Böyrek, kadının verdiği ipuçları sayesinde Akkavak Kızı'na üstünlük sağlar. Bamsı Beyrek Hikâyesinde ise yiğitlikte Beyrek, daha üstün görünür. Atların yarışında, ok atmada ve güreşte Beyrek, Banu Çiçek'i yener.

2. Memleketten Ayrılma

Bağ Böyrek Hikâyesinde Böyrek, Akkavak Kızı'nı da alıp memleketine gelir. Düğün kurulur. Ancak geleneğe göre, damat ve arkadaşlarının dağdan getirdikleri avın etiyle düğün yemeği pişer. Bu nedenle Böyrek ve otuz dokuz

arkadaşı, ava giderler. Dağın arkasında büyük bir Küffar vardır. Onun da bir sihirbazı vardır. Sihirbaz, geyik donundan karşlarına çıkar ve onları dağın arkasına götürür. Oradaki sihirli çeşmenin suyunu içen yiğitler kırk günlük uykuya düşerler. Küffar'ın zindanında yedi yıl esir olurlar.

Bamsı Beyrek Hikâyesinde de Beyrek benzer bir durum yaşar. Gece “Beyrek'in gerdek odasına Bayburt Kalesi Kâfirleri baskın yapıp Beyrek'le arkadaşlarını esir alır ve götürürler. Kalede on altı yıl esir olurlar.

Bağ Böyrek Hikâyesinde Benliboz, Böyrek'i suyun sihirli olduğu konusunda uyarır ve içmemelerini söyler. Onlar esir olduğunda Böyrek'in başından ayrılmaz. Küffar'ın askerleri onu bir hileyle uzaklaştırırlar. Ancak o zindanı bulur ve orada yedi yıl aç, susuz, bakımsız bekler. Bamsı Beyrek Hikâyesinde de Benliboz zindanın önünde bekler. Ancak burada atın hileyle uzaklaştırılması motifi yoktur.

Her iki metinde de esir düşen kahramanın atının kurtulması ve kahramana olan sadakatini göstermesi hususları ortak noktalardır. Ancak Bağ Böyrek Hikâyesinde Benliboz konuşmasına rağmen Bamsı Beyrek Hikâyesinde Boz aygır konuşmaz.

3. Sevgilinin Başkasıyla Evlendirilmek İstenişi ve Kahramana Haber Verilmesi

Bağ Böyrek Hikâyesinde Böyrek ve arkadaşları yedi sene hapis yatarlar. Bir gün Böyrek, kalenin yüksek yerinden çevreyi seyrederken bir bezirgânın geldiğini görür, o bezirgân Akkavak Kızı tarafından Böyrek'in aranması için gönderilmiştir. Bir şiirle memleketten haber sorar. Bezirgân bu kişinin Böyrek olduğunu anlar. Annesinin gözünün kör olduğunu, babasının belinin büküldüğünü Akkavak Kızının ise Emmioğlu Kel Vezir'le evlenmek üzere olduğunu haber verir.

Bamsı Beyrek Hikâyesinde ise bu bölüm benzer noktalar olmakla birlikte bazı farklılıklar taşır. Bağ Böyrek Hikâyesinde süre yedi yıl olarak verilmişken Bamsı Beyrek Hikâyesinde Beyrek ve arkadaşları kalede on altı yıl kalırlar. Bağ Böyrek Hikâyesinde bezirgânı Akkavak Kızı tutarken Bamsı Beyrek Hikâyesinde Pay Püre Bey tutmuştur. Bağ Böyrek Hikâyesinde Kel Vezir'in kıza talip oluşunu ayrıntıları verilmezken Bamsı Beyrek Hikâyesinde Yalancıoğlu Yaltacuk'un hileyle Böyrek'i ölmüş gösterip Banu Çiçek'e talip oluşu ayrıntılı olarak aktarılmıştır. Bu açıdan bakıldığında Bağ Böyrek Hikâyesi, Bamsı Beyrek Hikâyesinden daha eksiktir. Ancak bunun dışında bu bölüm her iki metinde de aynıdır.

4. Kahramanın Geri Dönüşü

Bağ Böyrek Hikâyesinde bezirgânla Böyrek'in konuşmalarını duyan Küffar'ın kızı, Böyrek'e aşık olur. Kendisiyle evlenmesi şartıyla onu zindandan kurtaracağını söyler. Böyrek bunu kabul eder. Zindandan çıktıklarında Böyrek,

kıza babasının neden korktuğunu sorar. Kız babasının ateşe taptığını, ondan başka bir şeyden korkmadığını söyler. Kız gece Böyrek'i kaleden aşağı sallar. Ancak ip kısa geldiği için Böyrek asılı kalır. Kızın vazgeçtiğini sanan Böyrek, ipi çakısıyla keser ve düşer. Sabaha kadar baygın yatar. Sabaha karşı uyandığında Benliboz'u yanında bulur. Ancak at onu taşıyamayacak kadar zayıftır. O sırada eli sopalı bir ihtiyar gelir. Atın kuyruğundan tutup yelesinden okşar. At eskisinden on kat güçlü olur. Bir de toz verir. Bunu annesinin gözlerine sürünce gözleri görecektir. İhtiyar kaybolur.

İki metin arasındaki bazı farkları şöyle sıralayabiliriz:

Bağ Böyrek Hikâyesinde ip kısa geldiği için Böyrek ipi keserek atlar. Oysa Bamsı Beyrek Hikâyesinde Beyrek, rahatlıkla aşağı iner. Bağ Böyrek Hikâyesinde Küffar ateşperesttir ve ateşten korkar. Bamsı Beyrek Hikâyesinde böyle bir şey yoktur. Bağ Böyrek Hikâyesinde kaleden kaçan Böyrek'in atı yürüyemeyecek kadar kötü durumdadır. Dervişin dokunması ile eski haline döner. Bamsı Beyrek Hikâyesinde Boz aygır için bu söz konusu değildir. Bağ Böyrek Hikâyesinde Benliboz'u ve Böyrek'in annesinin gözlerini iyileştiren bir derviştir. Bamsı Beyrek Hikâyesinde bu bölüm yoktur.

Bağ Böyrek Hikâyesinde Böyrek memleketine gelir. Yolda arkadaşlarıyla karşılaşır. Kendisini tanımayan arkadaşları yola taş döşemektedirler. Onlardan Akkavak Kızının Kel Vezirle evlenmek üzere olduğunu, düğün kurulduğunu öğrenir. Oradan evine gelir. Kız, bir hileyle Böyrek'in sol göğsündeki beni görür ve gelenin Böyrek olduğunu anlar. Böyrek evdeki sazı alır ve düğüne gider.

Bu bölüm Bamsı Beyrek Hikâyesiyle benzerdir ancak bazı farklılıklar vardır:

Bağ Böyrek Hikâyesinde Beyrek memleketinde önce arkadaşlarıyla karşılaşır. Oysa Bamsı Beyrek Hikâyesinde önce ozanla karşılaşır ve kopuzunu alır. Bağ Böyrek Hikâyesinde Hudeybe bir hileyle göğsündeki benden gelenin Böyrek olduğunu anlar. Bamsı Beyrek Hikâyesinde bu yoktur. Bağ Böyrek Hikâyesinde Böyrek, düğüne giderken kendi sazını alır. Bamsı Beyrek Hikâyesinde ise kopuzunu ozandan alır, evden kaftan alır, sonra onu giymekten vazgeçer.

Düğün yerinde nişancılar ok atmaktadır. Böyrek eğer hedefi vuramazsa başının kesilmesini, vurursa güveye sille vurmaya teklif eder. Attığı ok, Kel Vezir'in kafasını sıyrır. Oradan nöbetçileri kandırarak, abdal rolünde kadınlar meclisine gelir. Burada, iki kadın hakkında yalnızca Böyrek'in bildiği sırları ima eden türküler söyler. Kadınlardan biri Kel Vezir'e giderek, gelenin Böyrek olduğunu söyler. Kel Vezir kaçarak saklanır. Sonunda Akkavak Kızına türküyle sitem eden Böyrek, kendini tanıtır. İki sevgili konuşurlar.

Bu bölüm Bamsı Beyrek Hikâyesinde ile çok benzer. Ancak Bamsı Beyrek Hikâyesinde Banu Çiçek'in elinde Beyrek'in verdiği yüzük vardır. Bağ Böyrek Hikâyesinde ise bu yoktur.

Bağ Böyrek Hikâyesinde Böyrek memleketine geri dönüp sevgilisini kurtardıktan sonra düğün yapmadan tekrar Küffar'ın memleketine döner. Ateşe tapan Küffar'ı, Anadolu'da pek çok kalenin alınışına konu olan bir hileyle alt eder. Seksen camız, seksen keçinin boynuzlarına mum takar ve onları gece yakarak kaleyi kuşatır. Kırk esirini ister. Küffar kaledeki otuz dokuz yiğidi serbest bırakır. Eksik olan bir kişinin yerine Küffar'ın kızı gönüllü olarak gider. Fırsat bulur bulmaz kaçacağını söyleyerek babasını kandırır. Böylece Böyrek hem arkadaşlarını hem de kendisini kaleden kurtaran Küffar'ın kızını alır.

Bamsı Beyrek Hikâyesinde da Beyrek esirlikten kurtulur, Yalancıoğlu Yaltacuk'un yalanını ortaya çıkarır. Oğuz Beyleri düğün yapmasını isterler. Ancak o, arkadaşlarını kurtarmadan gerdeğe girmeyeceğini söyler. Oğuz Beyleri ile beraber Bayburt Hisarı'na baskın için giderler. Otuz dokuz yiğidi ve Bayburt Hisarı'nın kızını kurtarırlar. Kurtarma motifinde hileye yer verilmez. Savaşarak kale kazanılır.

IV. Sonuç (Düğün veya Ölüm) Epizodu

Bağ Böyrek Hikâyesinde Böyrek dönünce ilk olarak annesinin evine gider. İhtiyarın verdiği tozu annesinin gözüne sürer. Annenin gözü açılır. Kel Vezir'i yakalar ve affeder. Sonra düğün yapılır. Kendisi Akkavak Kızı ve Küffar'ın kızıyla evlenir. Kel Vezirle de kız kardeşini evlendirir.

Bu bölüm Bamsı Beyrek Hikâyesiyle benzerdir ancak bazı farklılıklar vardır:

Bağ Böyrek Hikâyesinde Böyrek'in annesi körken, Bamsı Beyrek Hikâyesinde kör olan babadır. Bağ Böyrek Hikâyesinde dervişin verdiği tozu gözüne süren anne görmeye başlar. Bamsı Beyrek Hikâyesinde Böyrek'in parmağı kesilir. Kanı bir mendile sürülür. O mendili gözüne süren babasının gözleri açılır. Bağ Böyrek Hikâyesinde Böyrek, kız kardeşini Kel Vezirle evlendirir. Ancak Bamsı Beyrek Hikâyesinde Beyrek, yedi kız kardeşini yedi yiğitle evlendirir.

3.2. Bağ Böyrek Hikâyesinin Motifleri (Stith Thompson, 1975)

A2260 Dönüşüm yoluyla hayvan özellikleri

A2420 Hayvan özellikleri: ses ve işitme

A2440 Hayvan özellikleri: taşıma

A2460 Hayvanların özellikleri-saldırı ve savunma

A2470 Hayvanların alışılmış bedensel hareketleri

B210 Konuşan hayvanlar

B400 Yardımcı yerli hayvanlar

B560 Hayvanların insana tavsiyede bulunması

- B570 Hayvanların insana hizmet etmesi
D910 Sihirli su
F600 Olağanüstü yetkilere sahip insan
F610 Dikkat çekici güçlü adam
H50 Bedensel işaretleri veya fiziksel özellikleriyle tanıma
J80 Bilgelik tarafından öğretilen mesel
K730 Kurbana tuzak kurma
K2200 Düşmanlar ve hainler
K2210 Hain akrabalar
M400 Küfürler
N130 Şans veya kaderin değişmesi
N820 İnsan yardımcıları
P40 Prensesler
P50 Soylular
P110 Kraliyet bakanları
P250 Erkek kardeşler ve kız kardeşler
R0 Esaret
R10 Kaçırma
R40 Esaret yerleri
R110 Esirin kurtarılması
R150 Kurtarıcılar
T15 İlk görüşte âşık olma
T100 Evlilik
T130 Evlilik gelenekleri
V50 Dua
(T)V206 Hızır
Z64 Atasözleri
Z71.1 Formülistik sayı 3
Z71.5 Formülistik sayı 7
Z71.12 Formülistik sayı 40

3.4. Bağ Böyrek Hikâyesinde Temalar

Hikâyede aşk, kahramanlık, yiğitlik, ayrılık, özlem gibi temalar vardır.

3.5. Bağ Böyrek Hikâyesinde Zaman

Belirli Zaman: Üç gün, kırk gün, yedi sene, bir hafta, üç ay üç gün, sabah gün ışımadan, devlisi gün, Allah izin verirse, belirli, sabah, sabahının gün ışımadan, üç günlük yol, şimdik, sarayın havlusundan, bir hafta

Belirsiz Zaman: Bir tarihte, kaç yıllar, bir hafta kadar, bunca zaman, gecenin bir yarısı, gece gündüz, bir hafta on gün kadar, zaman geçti, kaç seneler olmuş, sabahnan, şu dağlara, o zamana kadar, bir sene, iki sene, üç sene, beş sene,

Formulistik Sayılara Bağlı Zaman: Üç gün, kırk gün, yedi sene, kırk atlı,

3.6. Bağ Böyrek Hikâyesinde Mekân

Belirli Mekan: Uyuzeli, karının evi uyku pınarı, zindan

Belirsiz Mekân: Filan yer, şu dağlar, saray, meydan yeri, gavil yeri, memleket, bir dağın dibi, bir kalenin başı, küffarın memleketi, başka yer, evin kapısını çaldı, gavil yeri

3.7. Bağ Böyrek Hikâyesinde Kişiler

Ana Kahramanlar: Akkavak kızı, Bağ Böyrek

Yardımcı Kahramanlar: Hükümdar, karı, küffar, bezirgâncı, hoca, kel vezir, Sarioğlu, ihtiyar, derviş, Kızın annesi, hükümdarın eşi, Hudeybe, emmioğlu, çobanlar, çiftçiler, çubukçular sihirbaz, bezirgâncı, arkadaşı İrbehem, Sıdıkala, Behliboz,

Sonuç

Son yıllarda Türk toplumunun geçirdiği kültürel değişiklikler, anlatı geleneğinin giderek zayıflamasına yol açmıştır. Günümüzde hikâyeler hem şekil ve hacim hem de konu yönünden değişiklikler geçirmiştir. Artık klâsik anlamdaki uzun hikâyelerin yerini daha küçük hacimli bazen de türküsüz bir takım kısa hikâyeler almıştır.

Hatay İli Hassa İlçesinde, geçmişte gerek gezici hikâyeciler gerek yörede yetişen hikâyeciler tarafından canlı bir şekilde sürdürülen halk hikâyeciliği geleneği, hikâyecilerin birer birer hayata veda etmesiyle bugün son günlerini yaşamaktadır.

Yöreden derlediğimiz Bağ Böyrek Hikâyesi, Dede Korkut Hikâyelerinin günümüzde bile sözlü gelenekte canlı bir şekilde anlatıldığını gösterir. Bu hikâye, bazı unsurların ilavesine rağmen sözlü gelenekte epik unsurları canlı şekilde taşıyan bir hikâye olarak anlatılması bakımından oldukça önemlidir.

Bu çalışmayla, halk hikâyeciliği geleneğinin unutulmakta olduğu bir yöre, hikâyecilik geleneği açısından tanıtılmış, yörenin hikâyecilerinden İsmail Cura tarafından anlatılan Bağ Böyrek rivayeti tespit edilip edebî incelemesi yapılarak, halk hikâyelerine dair çalışmalara katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

4. Hatay/ Hassa'da Anlatılan Bağ Böyrek Hikâyesi Metni

Bir tarihte bir hükümdar (bir padişah) vardı. Bunlar üç nüfustu; biri avrat biri kız biri de kendiydi. Bunlar geçinir dururken hükümdar da ömrünü telef etti, avrat da. Kız kaldı sarayda yalnız. Böyle kaldı memleketin içerisi. Bir gün heyet toplandı.

Dediler ki:

-“Memleketimiz azmaya başladı, hükümdarımız gitti.”

Hükümdar da aklı kızından alırdı, babasından üstündü kız. Heyet dedi ki yine toplanıp:

"-Bu kızın gönlünü edek, hükümdar edek, kendi olmazsa orda birini temin ederik."

Kızın odasına geldiler, konuşmadan monuşmadan sonra dediler:

- "Hükümdarım, biz ne için geldik sen hiç sormuyon. Odana bu kadar toplandık, nedin geldiniz deyin sormuyon." dediler.

-“Eyi hoş geldiniz, sefa geldiniz. Kalbinizdeki neyse söylen de cevap verim.” dedi

-“Yav! Memleketimiz azmaya başladı, hükümdarımız gitti, bir hükümdar gerek memlekete, bir hükümdar dikmeye geldik yanına. Lakin bizim de gönlümüze kalırsa biz seni hükümdar dikicik, ne diyon ?” dediler.

Kız diy dedi, diy dedi:

"-Madem karar çekinişiniz ben bu işi de yörüdürüm. İnşallah neyse kalbinizdeki temin edin." dedi.

Bu kızın orda her muamelesini yaptılar. Çattılar bu kız, orda hükümdar diktiler, millet geri dağıldı.

Kız memleketin başına hükümdar oldu. Zaman geçti kalan, seneler geçtikten sonra bu heyet dedi ki:

-“Yahu biz bir işi yanlış yaptık. Bu bir eksik halkı, biz bunu hükümdar yaptık. Amma belki koca canı isterse kendi diyemez. Biz bunu bir kendine duyurak”.

Yine heyet toplandı, geldiler. Yine konuşmadan sonra "Biz neden geldik yanına, biz kelime konuşucuk. Sen de ne dersin de!" dediler.

-“Fikrinizdeki ney?” dedi kız.

-“Hükümdarım, sen bir eksik halkısın, belki koca canın ister, utanırsın kimseciğe demeye. Eline avucuna sığacak birini münasip görüyorsan sen bilin, bunun için geldik.” dediler.

-“Peki, sözünüz kabul amma, benim bir şartım var, bunu da yaparsanız böyle kabul.” dedi kız.

-“Ney?”

-“Fılan yere sabahnan bir meydan yeri açarsınız, bütün halka haber verirsiniz. Hükümdar güreş çıkaracak, yıktığını kesecek yıkıldığına varacak, bu kararımı kabul edersiniz, her şeyini düzenlerseniz buna razı olursanız, başım üstüne.” dedi kız.

Ondan sonra vezirin müzürün döller nice kabadayılar, ulan evel ben güreşirim diyenin haddi hesabı çıkmadı. Bu hükümdarı almak kolay mı?

Sabahnan filan yere gedip bir meydan yeri açtılar, bütün her tarafa dellal çağırıldılar. "Hükümdar güreş çıkarıyor. Yıkıldığını kesecek yıkıldığına varacak. Kendine güvenen meydan yerine gelsin" deyin dellal çağırıldı. Millet toplandı kalan, oraya meydan yerine, dünyanın adamı toplandı ora, güreş çıkaracak.

Kız meydan yerine çıktı. "Arkadaşlar herkes akrabasıyla, annesiyle, babasıyla helalleşsin, bunda gücenme yok. Ben yıktığımı kesecem, yıkıldığıma varacam." dedi. O vezirin müzirin dölleri, kabadayılar ileri koştular, evvel ben güreşecem diye. Kız girişmeye başladı. Aldı vurdu yere kesti başı, aldı vurdu yere kesti başı. O gün bitti. Devlikisi gün gene kezali gene o getti. Ondan sonra millet gayrı seyreldi. Gızı yıkabilen yok.

Başka yerin hükümdarı daha vardı. O uyuz padişahının üç oğlu vardı. Bu adamlar duydular, duyarlardı da getmezlerdi. Uyuz padişahının büyük oğlu "Ulan yarın buna ben gedyim." dedi. Sabahnan kalktı gitti.

Kızın meydan yerine kalan, kimse gelmez oldu. Kızın bir saati var. Meydan yerine varır, durur mürur geri gelir. Uyuz padişahının oğlu gitti, kız girişti onu da yok etti. Bir hafta, on gün gözlediler. Ortanca oğlu "Acep bu benim gardaşımı öldürdü mü ola? Yoksa aldırđı, orda mı galdı?" deyen, "Ulan yarın da ben gediim buna." dedi. Gız bunu da yok etti gene. Bir hafta iki hafta gözlediler yok. Uyuz padişahın iki oğlu da gitti, gelen olmadı. En güççük oğlu bir Bağ Böyreğ vardı. "Ulan benim bu gardaşlarım herhal hep getti. Allah izin verirse yarın da ben gedyim." dedi. Akşam odasına geçti. Sabah bir diyene kadar Allah'a yalvardı: "Allah, sen benim hakkımda hayırlısını ver, sen benim işimi rast getir. Alnıma ne yazıldıysa sen onu getir." dedi. Sabaha kadar yalvardı. Hazırlandı. Epey de bir harçlık aldı yanına. Anasınlan, babasınlan halallaştı, getti. Geden geden hükümdarın memleketine girdi. Memleketin içerisine girinçiyın, daha bir yere varmadan memleketin içerisine dıkılmadan dineldi. "Ulen, ben bir akli yeten ihtiyar, bir eski adam buluyum, halımı anlatıyım. Bana ne söylerse dediğini dutuyum." dedi.

Biraz çocuklar oyun oynuyordu. Çocukların yanına yaklaştı.

"Burada ihtiyardan, yaşlıdan, pirden kimse var mı?" diye sordu.

Çocuklardan birisi dedi kine:

"Emicem, burada ihtiyar bir garı var. Erkek yok. Evi şurda." dediler.

"Bana evi göster." dedi.

Evin kapısını çaldı. Garı kapıyı bir açtı, sarlı saplı bir yiğit gelmiş. Amma bir garip. Bakaman yüzüne güzelliğinden, çok güzel bir adam.

"Buyur oğlum" dedi yaşlı garı.

"Garı ana, misafirinim kabul edersen."

"Oğlum dirliğime gatlanırsan, baş üzere."

"Olur, gatlanırm, atıma yerin var mı?"

"Var."

Atı içeri çekti garı. Gariya epey bir harçlık verdi. Bir eksik varsa get al, gel dedi. Garı onun yarısını cebine attı. Yarısıyla da yiyecek toplandı, geldi. Oturdular yediler, içtiler oturuyorlar. Zaman geçti.

"Garı ana, sen bana necisin nerden gelip nereye gidiyon diye hiç sormuyon haa!" dedi.

"Oğlum, ben senin fikrini ne bilim? Tanrı misafirnim dedin, kabul ettim. Neyse fikrindekini söyle." dedi.

"Sizin burada bir pehlivan varmış. Ben onlan girişmeye geldim. Bana bir akıl öğret." dedi.

"Oğlum, bak senden benden başka kimse yok. Sabahınan gün ışımadan var memleketine dön." dedi.

"Nediyin?"

"Ya bre oğlum! Kaç seneler olmuş. Bu kelle kesiyor, kimseler belini yere getiremiyor. Sen de bir yiğit güzel oğlansın, oğlum canına gıyma get." dedi.

"Ya garı ana, sen bu lafları bana söyleme!"

"Ya ne söyleyem sana?"

"O bir pehlivanıymış. Bana bir fend öğret. Başka çaresi yok. Ya ben kafayı yerim ya da girişecem." dedi.

"Madem geliksen sen, amma sana yalnız bir cevap söyleyem. Başka türlü imkânı mümkünü yok." dedi.

"Ney?"

"O kız her zaman için bir saati var meydan yerine gelir durur. Kimse gelmezse saati bitinçiyin geri gider. O şimdi sabahnan saati gelinçiyin geri gelir. Şimdi sen de varın oraya girişirsiniz, avrat kısmışının döşünden kuvveti olmaz. Girişir girişmez, o kızın memelerini sıkıp da sallarsan onun gücü olmaz. Başka türlü olmaz. El atamazsan kellen geder." dedi.

"Garı ana, bu mu lafın?"

"He!" dedi yaşlı kadın. Yattılar.

Sabahnan kalktılar. Yemeklerini yediler. Atının vüsatini, yemini verdi. Bu adam garının evinin orta direğinin dibine geldi. Heybesini bir eline aldı, bir elinlen garının bezenini dirakten ayırdı. Heybeyi direğin üstüne koydu. Bezeni de üstüne indirdi.

Garı buna bakıyor. "-Vay ocağın bata". Garı, bunda iş varmış dedi.

"Garı ana, galan gedim. Bu heybe, tüm para ben gelirse atlan, benimdir. Gelmezsem, bu para anam sütü gibi sana helaldir." dedi

"Hadi oğlum güle güle get. Allah işini rast getirsin." dedi. Ama kalbinden "Allah seni getirmeye!" dedi.

Geldi delikanlı sahaya, hükümdar da gelmiş deşiniyor. Garşıya bir

delikanlı adam gelmiş. Zaten yüzüne bir kalem bakılacak hali yok. Ulan kız gaibinden dedi ki:

- "İşte ben aradığımı buldum yıkılsam da yıksam da ben adamımı buldum."

- "Eyy arkadaş! Sen kaç günlük yoldan geldin yiğidim? " dedi hükümdar.

- "Ben üç günlük yoldan geldim, senin ününü duydum geldim." dedi.

- "Şimdi senlen çarpışsak, yorgunum diye bahane edersin. Şimdik git de yerine, yarın çarpışak." dedi.

Oğlan garının evine geri gitti.

- "Ne yaptın evladım?" dedi garı ana.

- "Garı ana, bana bu cevabı söyledi kız"

- "Gorkma galan, o senin malın inşallah." dedi.

Yine yediler, içtiler. Sabahnan giye kalktılar. Gitti gene garıyla hellalaştı. Gene garı "Allah seni getirmeye" dedi. Getti. Kız gene buna çağırdı.

- "Ey arkadaş senlen yarın şu dağlara ava gedecek, öbür güne çarpışacak. "

- "Peki."

Oğlan geri geldi garının evine ve olanları anlattı. "Heç gorkma oğlum, galan o senin." dedi garı.

Gene hazırlandı oğlan, amma kız "Hangi evdesin kimin evindesin?" diye sorduysa oğlana. Oğlan da söyledi. Kalktı kız, sarayın havlusundan ayrılıp garının evine geldi.

- "Eyy aslanım, şu amanetimi al da gel. Ben gediduruyom." dedi. Gırk batmanlık gürzünü oraya bırakıp attı, gitti. Oğlan baktı ki gırk batmanlık bir güz, salladı salladı galdıramadı. Oğlanın beline hini daşı düştü vay. "Bu garı bana söyledi, bu garı bana öğüt verdi, dutmadım. Bu ölüm bana halal, ben nerden galdırım bu gürzü, ben nasıl yıkacam bunu. Bura attı da getti. Ben yerinden bile galdıramadım." dedi. O zamana gadar atının başına vardı.

1.

"Akkavak gızı da geldi de getti

Kırk batman gürzü de attı da getti

Sefil Bağ Böyreğ'in aklın zay etti

Gurban olam atım gel kaçak burdan" dedi.

At cevaplandırıcı bunu:

"Akkavak gızı gelsin de getsin

Gırk batman gürzünü alsın da getsin

Sefil Bağ Böreğ'in aklın zay etsin

Gorkma benim aslanım meydan senindir " dedi.

Ondan sonra "Ya atım! Meydan senin amma, ben bunu sallandıramadım zatan." dedi.

- "Ben şöyle upuzun uzanırsam, garıyanan ikiniz bunu değnanen mürdünnen terkime getirebilir misiniz?" dedi.

- "Olur, getiririk inşallah." dediler.

At uzandı, atın adı da Behliboz. Garıyanan beraber deynanen mürdünnen atın yanına getirdiler. At süklendi bunu, yola çıktılar gıza ulaştılar.

At dedi kine:

- "Ey aslanım, şimdi bunlan sen ava gedyorsunuz. Şimdi bu der ki, senlen buradan ayrılacak, kim tez avlanırsa bura geri gavil yerimiz, burada birleşecek." diye sana cevap söyler. O zaman sen ayrıldığıın zaman gördüğün ava sakın ola ıslah atma. Ben onu diri yakalarım." dedi. Rakibin avını silahla parçalayıp getirirken ona garşı çık. "Bu leş ne pis pis kokuyor, nerden buldun bunu?" de. O da sana "hani senin avın?" dedi mi, sen de avının gulağından dut, yara yok bişe yok. Onun daha beter belini giran." dedi.

Bunlar gıza ulaştı, "Heey zalim oğlu zalim! Sen bazıcıya mendil mi açyon? Gaç tane babayın benim kölesi var, al âmin atını!" dedi. At gürzü yanından geçerken bıraktı. Gız da daha tere düşmeden tek eliyle gürzü galdırdı. Gucağına goydu gitti. Bre bre bre bre! Oğlanın gene beli gırlıldı arkadaş, gene olacak halı kalmadı. Deđnanen mürdünnen atın terkisine getirdiler. Bu atın üstünden bir elinlen, inmadan aldı, gucağma goydu, "Bu ölüm bana helal" dedi. Neyse gavil yerine vardılar.

"Aslanım haa şimdi senlen buradan ayrılacağak. Geri kim tez avı alıp gelirse burda birbirimizi bekleyecek." dedi, ayrıldılar. Kız bir tarafa gitti, oğlan bir tarafa gitti. Oğlan bir oবাদan gezerkene bir cerene ırastladı. At ulaştı. Ağzıyanan bunu tuttu, gucağına goydu. Gavil yerine geldi, oturdu. Ondan sonra kız birini bulduğu halda bunu oknan yaynan oknan yaynan vura vura parça parça etmiş, bir geyik vurmuş, terkisine bağlamış, şaldır şap şaldır şap geliyor.

Gıza garşı çıktı:

- "Ey bre ney o arkanda bir şapırtı var? Üleş müleş mi buluksun yoksa bir yerden canavar manavar mı parçalıyak idi. Onu getiriyorsun?" dedi.

- "Ulan bre arkadaş sen ne laf atıyorsun, benim avım silahlan vuruldu senin de avımı görek." dedi.

- "Benim avım ahacık ha!"

Gulağımdan tuttu, kaldırdı dipdiri. Gız içinden "Cenabı Allah bana nasibimi gönderdi, ben bilmiyom mu?" dedi. Oğlan da "Bu ölüm bana halal!" diyor. Geldiler. Neyse galan gız sarayına getti. Oğlan da garının evine getti. Getirdiđi avı garıylan pişirdiler, yediler, içtiler. Sabahnan kalktılar. Garıyanan gene halalaştı.

- "Garı ana, bu gün benim son günüm. Gelmezsem bu para senin, anamın ak sütü gibi helal olsun, gelirse benimdir." dedi. Garı da "Güle güle git, gel." Dedi,

amma gaibinden de " Allah seni getirmeye!" dedi.

Oğlan vardı getti. Ulan meydan yerine vardı kine gızda bir heybet var, ne kadar da dünyanın adamı toplanmış kine... Bir yiğit gelik. Üç gündən beri menevere yapıyorlar. Bu gün güreşeceklermiş diye, ne kadar insan varsa toplandı. Oğlan garşıya geldi. Kız orda ellerini böyle yere verip verip toprağı başından savuruyor. Bir heybet var gızda. Oğlanın gene beli girildi, gafasını düşürdü, aşığa diynemeye başladı. Gız bildi gene oğlanın gorktuğunu.

- "Ey aslanım, burası meydan yeri! Ne düşünüyön? Eğer gorkuyorsan yürü savuş memleketine, yok gorkmuyorsan neden burnunu yere eğiyorsun?" dedi.

Oğlan garının dediğini hatırladı. Allah bu oğlana bir guvvat verdi.

- "Ey münafık, ben öyle sihirbazlığı çok görmüşüm. Ha oyna ha gıvra öyle olmaz bizim güreşimiz."

- "Nasıl olur?"

- "Sen buradan gelin, ben buradan gelirim. Allah ya sana verir ya bana verir. Ne gıvrıyorsun da bana bu lafları söylüyorsun?" dedi.

- "Tamam, varıyorum da ayağım gaydı diye itiraz kabul değel ha! Sen sana mukayat ol!" dedi. Gız ordan seyirtti, oğlan da buradan seyirtti. Bunlar birbirine gavuşur gavuşmaz oğlan iki eliyen gızın döşlerinden sarıldı amma gız zaten yıkılıcı. Tutsa da yıkılıcı tutmasa da yıkılıcı. Gız yattı. O zamana kadar gız yattı. Ne kadar insan varsa ne kadar mahlük varsa bunca zaman, bu kızın belini yere getiren olmadıydı. Bir yiğit telef etti bunu, dedi.

Bunlar o zamana kadar kol kola takıldılar. Hemen bina nerdesin. Millet dağıldı galan. O sahan gız püsük gibi bunun dibinde dolanıyor, bu oğlanın boynuna sarılı, oğlan geri geri duruyor. Bu bir hafta kadar sürdü.

- "Ey arkadaş senlen biz garı goca olacağız, senin yüzün neden böyle eski duruyor, senle muhabbetle bir garı olacağız." dedi.

- "Ey bak hanım efendi! Şimdi ben seni alsam da memleketinde galsam, senin memleketine karşı kölen sayılırım. Ben de bir padişah evladıyım. Seni alır giderim memleketimize. Babam şenliğinen düğün yapar. Ben senlen öyle evlenirim. Burada evlenmem, yanında galmam." dedi.

- "Sen bu kelimeyi söylesene bana. Peki"

Heyeti çağırıldı gız.

- "Arkadaşlar ben memleketi terk edip gidiyom. Emmimoğlu benim yerime vekil." dedi.

Onda sonra gız yükte hafif pahada ağır eşyalarını aldı. Ayrıldılar memleketten. Uyuzeli'ne vardılar galan. Uyuzeli'nin bunlar toprağına dıkıldılar galan. Bağ Böyrek memleketinin çiftçilerini, adamlarını gördükten sonra saraya yaklaştı dedi ki:

- "Gedin babama söylen. Oğlun gızı getiriyor. Bizi garşılāsın" dedi. Hemen

çobanlar, çiftçiler, çubukçular bunlar seyirttiler. Hükümdara vardılar. Dediler ki:

- "Hükümdarım, kızlan oğlun Bağ Böyrek geliyor." dediler.

Babası şimdi bunlar bandoynan, askernen bunları karşılayıp indirdiler. Hükümdar gıza yatıp kalkması için bir saray verdi. O gün galdılar. Evelkisi gün hükümdar yayın yaptırdı. Bu arada Bağ Böyrek odasına dıkıldı. Sabahnan gene çıkmadı odasının. Arkadaşlarının bunu çok göresi gelmiş. Dügün çalınmaya başladı galan. Bağ böyrek odasından çıktı. Tuvalet tarafına gederkene şarpadan gaptılar.

- "Ya bre oğlum, sen bir kız getirdin diye başın mı böyüdü? Ulan seni göresimizden öldük. Aha düğün çalınıyor. Dügüne yemek yapılacak. Yemeğin içine kesilen gurban konacak. (Onların usulü dağdan av getirirlerdi.) Aha av zamanı geldi. Yemek pişirilecek. Oğlum neden sen çıkmıyon dışarı?" dediler. O da:

- "Haydin gedek." dedi.

Bunlar kırk atlı oldular. Dağdaki ava gidiyorlar. Bunlar yemek yapacaklar. Bunlar köyden ayrıldılar. Bir dağın dibine vardılar. Dağın dibine varınçyın o dağın arkasında büyük bir Küffar vardı. O küffarın bir sihirbazı vardı. Geyik sıfatında bu kırk atlının garşısına çıktı sihirbaz.

- "Ulan bir av çıktı. Amma ne güzelmiş, her çeşit tüy var. Yıldır yıldır ediyor. Ulan bunu diri dutak."

Ulan bu sihirbaz burada göründü şorda görünmedi, orda göründü burda görünmedi. Dağı aşırıldı bu sihirbaz bunları. Dağın arkasında Bağ Böyrek' in atı Benliboz dedi kine:

- "Arkadaşım, bak uğrunuza bir çeşme gelecek o çeşmeden sakın içmen haa! Size ziyan gelecek." dediyse de sihirbaz bunları çeşmeyi götürdü. Bağ Böyrek'in atı hariç hepsi içti suyu. Gırk günlük uykuya düştüler. At da kendi kendin dağa vurdu gitti.

O sihirbaz vardı Küffar' a dedi kine:

- "Kırk tane düşman atlısını uyku pınarına attım gidin toplan." Küffar şimdi adamlarıyla arabaları murabaları çektiler. Geldiler. Uyuyanları topladılar. Bağ Böyrek'in atı geri gelmiş. Onun yanından ayrılmıyor. Kimseyi de yanına yaklaştırmıyor. Sihirbazın yanına gidip durumu anlattılar. O da:

- "Bir dalap kısarak getirin. Önünden seyirtin." dedi. Neyse sihirbazın dediğini yaptılar. Bıraktılar dalap kısrağı. At ona bakarken çekip çıkardılar Bağ Böyrek'i, koydular gittiler. Getirdiler, bunların kırkını da zindana attılar. Herkes kırk gün uyudu, evvel içen evvel uyandı. "Kalk kalk gardaş, gece olmuş!" Daha pınarın başında belliyorlar kendilerini.

Tümüsü uyandılar ki dört taraf duvar. Bağ Böyrek' in atının dediği hatırına düştü. "Vaay burası zindan, yatın arkadaş biz Küffarın eline düşüğük yatın bana."

Yattılar galan.

Memleketteki düğün bozuldu galan. Gelen yok geden yok. Yedi sene yattı bunlar. Gelelim Akkavak gızına galan. Bir sene, iki sene, üç sene, beş sene gözleri yolda. Gelen yok, geden yok. Memleketin içerisine bir yayın yaptı kine:

- "Eskiden diyar gurbet gezen, bir mahlûk bulabilirseniz bana bulun, getiri." dedi. Köyün içini aramaya başladılar. Neyse eskiden bir bezirgâncı vardı. Her hükümdara selameti vardı. Bezirgâncılığı lal etmiş, böyle duruyor. Bu adamı buldular getirdiler.

- "Sen gezebilir mi?"

- "Yavrum her hükümete geçmeye benim selâtinim var Allah'a şükür!" dedi.

- "Al sana şu kadar para. Dünyayı gezicin, paran tükenirse geri gelicin. Sana harçlık vericim. Geri gedersin." dedi gız.

Bu bezirgâncı geldi. Bezirgân şeklinde beş altı hayvanları vardı. Hayvanların üstüne ottan samandan bir yük yükletti. Bezirgâncı guma satıyor gibi memleketinden çıktı.

Bir memlekete girdi. Gezdi, dolaştı. Orda bir hafta kaldı. Yok. Öte yandan başka bir hükümete geçti. Gezdi, dolaştı. Umudu kesti. Dört taraftan umudu kesti. Bu geri galan parası kendine anca memlekete ulaştırır memlekete dönücü galan.

Bağ Böyrek de yattığı kalenin bir yüksek yeri vardı. Memleketi seyretmek için oraya çıktı. Memleketi seyrediyor. Öğlen vakti baktı kine öteden beri bir bezirgân geliyor. Nerden gelecek, o sarayın o zindanının uğrundan geçip gedecek. "Ulan bezirgânlar çok diyar gezer, şuna bir anlatıyım bakim memlekette ölen kalan kimseler var mı?" dedi.

Gele gele gele kalenin önüne geldi Bağ Böyrek. "Anlatıyım şuna." dedi.

2.

- "Ne yüksek yapılmış zindanın başı

Gözümden akıttım kan ile yaşı

Gelişin nereden bezirgân başı

Ağlen hocam ağlen haber ver bana."

Bu kelimeyi kullandı. Bezirgâncıya bir acı avaz geldi. Sağına baktı, soluna baktı kimse yok. Ulan yokarıyı, yüceyi değnedi kine orda bir adam olduğu belli. "Ulan aradığım bu mu ola? Bana bu kelimeyi söyledi. Şuna cevap veriyim bakiyim." dedi

- "Af eylen de davar getsin yolundan

Alımım satımım dünya malından

Gelişimi sordun Uyuzeli'nden

Söyle oğlum söyle cevap veriyim." dedi.

- "Tamam, bizim köydenimiş adam. Şu anamı babamı söyleyim bakim." dedi.

"Hocam sen uzak yollardan gelirsin
Gasefet gölünde demin alırsın
Anamdan babamdan kimi bilirsin
Ağlen hocam ağlen haber ver bana." dedi.

- "Bu anasını babasını sordu benim aradığım adam bu herhal." Dur bakalım
hoca ne deyci:

- "Oğlum ben uzak yollardan gelirim
Gasefet gölünde demin alırım
Söyle ana babanı belki bilirim
Söyle oğlum söyle de haber ver bana." dedi.

- "Gelemem hocam da yollarım ırak
Bir dalga geldi de coş oldu yürek
Babam Uyuz padişahı kendim Bağ Böyrek
Ağlen hocam ağlen haber ver bana" dedi.

"Haa aradığımı buldum, şunu bir daha acılayım de boş da galmasın." dedi.
Hocanın ağzından çıkan kelimesini de Allah tarafından kabul edilecek.

"Ananı dersen gözüne mil çekildi.
Babam dersen de beli büküldü
Nazlı kölelerin mezet oldu satıldı
Böyle bir insandan duydum aslanım." dedi.

Ulan "kölelerin satıldı" deyinçin, gız aklıma geldi. "Gitti!" dedi. Bu arada o
dakkada anasının gözleri kör oldu, babası hökmoldu. Dur bakalım ne diyici:

"Ordan getirdim de nazlı yavruyu
Bazı Bağısıynan endirdim durnayı
Gazi Benliboz'umun emekleri
Akkavak gızı'ndan haber ver hocam" dedi.

Bezircancı: "Şunu bir daha karalıyam." dedi amma dileği gabul oluyor.

"Toplandılar bir araya geldiler
Kimden kime nasip gısmet dediler
Emminoğlu Kel Vezire verdiler
Böyle bir insandan duydum aslanım" dedi.

Emmisioğlu Kel Vezir vardı. "Galan emmim oğlu ölmeye öldü, bu gızı ben
alırım" telaşında, amma gız varmaz gendine.

"Ha o da germiş şunu uğurlayım da cehennem olsun getsin galan!" dedi.
Dur bakalım ne diyeci:

- "Var get hocam var get yolun hac olsun
Gazancın başına altın taç olsun
Yerlerim zindan varamam güç olsun
Yörü hocam yörü uğurlar olsun" dedi.

Ulan bu bezirgâncı dedi kine:

- "Ulan bu beni uğurladı. Şuna bir daha açileyim de öyle gedyim." dedi.

"Yavuz atın golanları çekildi
Dün gece de bayrakçığı dikildi
Üç ay üç gün de gavil koyuldu
Üç ay getti üç gün galmış yiğidim" dedi.

Gız üç ay üç gün gavil kovuk kel vezire varmak için. Üç ayı getmiş, üç günü galmış gınasının yakılmasına. O zamana kadar gelmezse Kel Vezir'e varıcı gız.

Bezirgâncı getti. Adam indi geri aşağı zindana. "Ulan arkadaş ne günümüz az, orda sefa bol hankare türkü müridi söyledin, ne var ne yok?" dedi arkadaşları.

O da böyle bir köylümüzle konuştuk demedi de, "Ulan gendi kendime bir keyf yaptım," dedi. O galanın başında o adamın bezirgâncı böyle çarpışırkana, Küffar'ın dünya gözeli bir gızı vardı. Bu kelimelerini diynedi. Ulan galan zaman geçtikten sonra "Bu adam beni gabul ederse ben bunu zindandan gurtatırım." dedi. Gızın ataş düştü içerisine. Oğlanın ışkı aldı kendini. Neyse zindanın içine bunlar biriktiler. Bunun babası o Küffar, camekânın içine otururdu. Gızlarından artı Allah'ın gulunu yanına gomazdı. Beş gızı hizmetini görür gederdi. Gız babasının yemağini memağini önüne getirdi, goydu. Zindana seyirtti. Zindanın gapısını açtı, içeri dikildi. Ulan gırk kişi adam, zindanda baktılar ki bir gız gelmiş. "Abooooo!" "Arkadaşlar ağamız kim? Beginiz kim? O gündüzkü türkü söyleyeniniz adamınız hanginizdi?" dedi.

O dedi ki : "Benim." Akılları şaştı gızı görünçine. Heriflerin ondan sonra Bağ Böyrek' in sadık bir arkadaşı vardı. "Bre bacım, bizim ağamız beğimiz aşığımız ahacık şo adamdır." dedi.

Golundan duttu, dışarı çıkardı. Efendime söyleyim: "Ey arkadaş, ben senin başına gelmiş geçecek ne olmuşsa hepisini ben anladım. Beni gabul edersen ben seni gurtarıcım. Ne diyon?" dedi. "Sen beni gurtarırsan ben de gabul ederim." dedi. Ondan sonra geri içeri goyuldu. "Tedariğini gör öyleyen için." dedi. Ondan sonra endiler aşağı zindanın içine. Arkadaş "Ne var ne söyledi o gız?" dedilerse "Bre oğul düşmandan bize hayır mı gelecek, yatacağak işte."

Gece oldu. Bu gız bir top kendir aldı geldi zindana. Herkes uyudu. Kendi uyur mu? Bağ Böyrek kendini kurtarıcı tamana gız. Öteğler uyudu. Gız golundan

duttu. Zindandan çıkardı. Gapısını kapattı. "Bak hele kız, ben sana bir şey söyleyeyim. Senin bu babayın gorkusu neden olur?" dedi.

"Benim babam ataşa dapar, ataştan gorkar, başka da bir şeyden gorkmaz."dedi.

"He ne marifetin varsa yap."dedi gıza.

Gız hesap etti. "Şimdi ben bunu gapılardan görürsem dünya yerlerde nöbetçi askar var. Ya ne yapım zindanın şo tarafı boşluk. Kendiri ordan salındırım. Ben de bir yerden pırtarım." dedi.

Gız, oğlanın goltuğundan ipi bağladı. O boşluk tarafâ geldi. Salındırdı ipi. Aşağıyan yokarının orta bir yerinde galdı ip. Aşağı yetmedi. Gız geri ipe getti. Oğlan orda biraz galıncıyın "Vay ananı avradını neydiyim! Barnak gadar gıza gandım da beni buraya astı. Sabağnan gelen geden beni daşınan öldürecek, bak sen düşman garıncaya sakın güvenme. Aslı var, ben bu o.....ya gandım vay benim canım!" deyip dururkana, eskiden bunun bir çakısı vardı. Bunlan ipi uğraşa uğraşa bir gıçı bir başı getti bunun kesti. Gız ipi yetiştirdi ki, ip boş. " Ayvaah! Keşke gapılardan götürseydim." dedi. Gız düşüne vurmaya başladı.

Oğlan akli başına geldi galan bir zaman sabah yakın.

3.

"Zindandan endim dutmaz oldu dizlerim

Ağlamaktan görmez oldu gözlerim

Ayağımıza da sürem yüzlerim

Gadir Mevlam gurtar beni buradan.

Sabah olup tan yelleri atmadan

Sabah olup sabah kuşları ötmeden

Zalim düşman yatağından galkmadan

Gadir Mevlam beni gurtar buradan.

Derken insan olduğu bellisiz bir saç sakal. Bir güpürtü geldi. Şöyle baktı kine böğrüne baktı kine, ala sıgırcık gelmiş böğrüne dinelmiş. Ulan atın üzengisine ayağını goydu. "Heyyyyy Sarioğlu, yedi yıldır ben dağlarda daha senin daktığın gem ağzımda. Ağızlarım kitlenmiş. Ben seni gözlüyom, ben seni gurtaramam Allah' ma yalvar!" dedi at.

Demirler de incitmiş de dilini

Çullar yara etmiş yavrum belini

Engeller düşmanlar bağlar yolunu

Gadir Mevlam beni gurtar buradan

Yine doğuyor sabahyıldızı

İçerime girdi çıkar mı sızı
Gelin oluyormuş Akkavak gızı
Gadir Mevlam beni gurtar buradan"

Bu kelimeyi dedi. Ancak garşıya şöyle baktı kine eli deynekli bir ihtiyar geliyor. "Ulan bu beni öldürücü mü ola, öldürmeyeci mi ola. Düşman mı ola dost mu ola?"

Derken ihtiyar yanına geldi.

-"Ulan oğlum, ne ağlıyon, ne sızlıyon? Başıyın derdi ne? Sen necisin, ne yapıyon burada?"

-"Aahh emice, benim halımı anca Allah bilir! Ben buraya düştüm. Küffar bir galkarsa ben bittim! Ben ağlamayım kim ağlasın. Atım beni kurtarır amma bir deri bir gemik olmuş. Ya bire emice, var işine get. Benim başımın derdini ne bilicin sen?"

O ihtiyar atın guyrugundan duttu, yalısından atı sağadı. "Ulan oğlum atın eyittim, aman al" dedi. Ulan atda bir anırmak bir kişnemek... Eskisinden on gat daha fazla. "Oğlum at seni gurtarır galan, anayın da gözleri ama kör oluk. Şu tozu da yitirme. Varınçın anayın gözlerine çek. Hadi oğlum Allah işini rast getire! At eyileşti, seni gurtarır." dedi. İhtiyar gayboldu. Oğlan bir güzel ege atladı, gitti.

Gurtuldu galan. Memleketi çıktı. Geliyor galan bu. Amma o bezirganci üç gün galdı, dediye di ya üç günün içerisinde gıza yetiştı. Vardı dedi kine:

-"Yavrum, ben nişanlı buldum. Bir galanın başında oturuyordu, epey de gonuştuk gendinnen. Lakin gelir gelmez bilmem, yavrım nişanlın sağ." dediye di gıza. Akkavak kıızı gözlüyordu daha, Kel Vezir'e varmayık.

Oğlan geldi galan, bizim gısıık gibi dar bir yere geldi oğlan. Kel Vezir galan düşün çağırıyor ama, bu Bağ Böyrek' in arkadaşları varsa birazı, o geçeğe çıkmış birazı o geçeğe çıkmış. Kaya da baya böyük. Mürdüğnen yuvarlıyorlar ki. "Bunun gelinçisi burda bunlar daşları ayıtlıyene gadar belki arkadaşımız gelir mi ola?" deyi. Bu kibet çalışıyorlar. Ulan geldi durdu her gaya düşüyor ev gibi.

-"Ulan heey arkadaşlar ulan neden bu yolları gapıyorsunuz? Bir fakir fukara, bunu bir senede açamaz." deyi çağırdı onlara.

Ordan birisi dedikine: "Ulan p..... oğlu p....., geçiver üstüne bir gaya düşmeden, geçiver ordan."

-"Ulan arkadaşlar, Allah'ınızı severseniz nediy bunu böyle yapıyorsunuz?" deyençin, "Ulan bizim bir arkadaşımız vardı. Gurbete düşük. Sağ olduğunu annadık. Burda nişanlısını Emmisioğlu Kel Vezir gelin götürücü. Gızın göynü olursa ondan sonra, işte buralarda daşı muşu ayıkleyene kadar acep arkadaşımız gelir mi deyi çabul kisbet çalışıyok bre gardaşım, ondan işte böyleyek." dediler.

"Allah işinizi rast getirsin." dedi getti. Ulan davullar çalınıyor, mahluk çok. Kimseye görünmeden gediym şurdan." dedi.

Evlerinin ulunda bir çeşme vardı. "Varıyım." dedi. Çeşmeye de varınçyın evleri garşı garşıydı. Çeşmeye inen, çeşmeye yaklaştı galan garşidan evini deynedi. Evini deynedi kine, Benliboz'un bir gısrığı vardı. Hudeybe diye bacısı, gısrığı çekiyor, elinde bir helgin almış. Bağ Böğrek' in bir de tazısı varidi. Tazı, at, üçü bir suya geliyor. Ulan bacısına yaklaştı. Şöyle bir baktı kine adam şo bacağı açarsa şo bacağı örtüyo. Şo bacağı açarsa şo bacağı örtüyo. Bu kisbet düşmüş yere. Uruhu aştı. Başından geçti, Bacısının bu halını görünçüğün. Ulan şöyle yaklaştıçığın ulan o tazı baktı kine garşıya, Bağ Böyrek gelik. Benliboz'ulan bacısından ayrıldı. O geldi adamın atının üzengisine, ayak atmadan, sızlamadan sigirilenmeden atın arkasının uğurunu dolanmakta. O zamana gadar o giz tazıya bir daşınan vuruncuyun tazı gepirdeyinciyın adamın da canı sıkıldı. Efendime bakıyım ne diyeci ola, bacısıyanan gonusucu:

4.

"Uzaktan galktım da düştüm yazıya
Goyunlar mı guyrulmuş görpe guzuya
Vurma bacım vurma yazık tazıya
Vurma bacım vurma bana tokandı." dedi.

Ulan bacısı diynedi. "Bunun sesi gardaşı, gendine bakıyo kine kimseciye benzeyecek halı yok. Acep bu kim ola, bağa bu kelimeyi söyledi?" Bacısı ne diyeci bilmem:

Uzaktan mı galktın düştün yazıya
Goyunlar guyrulsun görpe guzuya
Vurmazsan baş gelinmez o tazıya
Derviş ben sana gardaş desem nasıl?" dedi.

Vurma bacım vurma tazıya daşı
Gözünden akıtma gan ile yaşı
Benliboz da Hudeyi 'nin gardaşı
Vurma bacım vurma bana tokandır" dedi.

Vururum derviş vururum daşı
Gözünden akıtma gan ile yaşı
Gardaşım mısın da yoğsa yoldaşı
Derviş ben sana gardaş desem nasıl?" dedi.

Dırmaktan mı çıktı gözüyün yaşı
Gudretten garaydı dökülmüş gaşın
Gaç yıllar olmuş gayıp gardaşın
Vurma bacım vurma bana tokandır" dedi.

Dırmaktan çıktı da gözümün yaşı
Gudretten garaydı döküldü gaşım
Gaç yıllar olmuş gelmedi gardaşım
Derviş ben sana gardaş desem nasıl?" dedi.

Gız eve seyirtti. "Bu benim ya gardaşım ya gardaşımın yoldaşı. Eve varım haber aliyim. Gardaşımın bir nişanı muşanı varsa bakim. Varısa buna ben bakarım." dedi. Eve seyirtti. Vardı.

- "Ana ana!"

- "Ne var gızım?"

- "Yahu ana, bizim puğara bir adam gelik. Ya gardaşım ya gardaşımın yoldaşı, böyle böyle gonaştuk. Benim gardaşımın bir nişanı varsa bana söyle ben bu adama geder bakarım." dedi.

- "Ulan g..., sen elin zopuldaklarına gözün diktin. Benim oğlum çoktan toprak oldu." diye gıza bir çıkıştı.

- "Ana ne söylersen söyle bana, ne darılırsan darıl. Eğer gardaşımın nişanı varsa bana onu söyle diyom sana." dedi.

Ulan garı düşündü. "İnşallah olur, olmadık iş olur inşallah!" "Yavrum şo çaputun arasında onda ekme varısa o ekmeği al. Var o adama de kine: "Gardaşım bizim köyümüzün tabiatı böyle kine, bir garip adam gördük mü sol goynuna ekmağı elimizinen goruk." O adam ister yesin ister yemesin de, eğer o memeğinin altında bir gümüş gadar kadar kara bir beni var. Varsa odur, yoksa değıldir yavrum." dedi. Gız ekmağı aldı, seyirtti vardı.

- "Vay gardaşım. Bizim köyümüzün tabatı, kendi halıma göre ekme getirdim. Biz bir garip adam gördük mü sol goynuna goruk. İster yesin ister yemesin, gardaşım. Ben bakıcım ben böyle yapıcım." dedi.

- "Eyy bacım anandan tarif mi aldın?" dedi. Zaten döşlerinin düğmesi müğmesi yok. Göyneği parça parça açıvardi kine hakikaten bu gadar beni var. Bunlar birbirlerine goyuldular. Şimdi al ha ver ha, al ha ver ha, soğuştular. "Galan bacım evimize gedek." dedi. "Amma eve varınçyın gardaşınımış deme haa! Anam o saat griz geçirir ölür." dedi. Kalktılar eve gettiler.

O gızcağız bir palaz bulamadı gardaşının altına atacak. Adama yanını verdi, oturdu. Anası ama kör oturuyor orda. Garıya galan nasihat verdi bu adam. "Ölmediyse gelir inşallah, öldüyse sağane bağane. Derdinizi yapman canınızı sıkman." Böyle deyip dururken direkde Bağ Böyreğ' in bir sazı vardı. Garı bir onu

saklayıktı. Başka bir şeyi kalmayıktı.

"Garı ana bir de sazınız mı var ne?" dedi. Ulan böyle deyincin bu garı gene ilişti: "Ulan o..... g....! Böyle adamı benim evime getiriyin. Benim oğlum orda oturuyorkana, o sazi değniyom." deyi darıldıysa:

"Bire garı ana ben sazınızı neydicim? Sizin bu köyünüzde bir çöküntü varmış. Sizi de fakır gördüm. Gediğin ordan size kömeli eşya toplayıcım, size acındım." dedi.

Hemen gız sazi gaptı, adama verdi. Adam getti. Daha anasının gözünü mözünü açmadı. Doğru meclise vardı. Düğün çalınıyor. Kel Vezir, emmisi oğlu bir masa gurmuş, burayınan şora gadar. Kimi içki içiyor, kimi oyun oynuyor, kimi keyf yapıyor. Garşıya bir hedef dikmişler nişancılar atış atıyor. Bu adam vardı, bu nişancıların başucuna diğeldi. Adamın birisi bir ok attı. Bir nişanı attı. Başvurdu. Bağ Böyreğ dedi kine: "Ulan hay başın gırıla, öyle ok mu atarlar, hedef mi vururlar öyle!" dedi. O adamın gendi gendine başı yarıldı. Sen vurdun, ben vurmudum derken bu mahlûk birbirlerine düştüler. Kel Vezir de o adamın o adama söylediği sözü duydu. "Ulan bilmem neresini bilmem naptığının adamı! Abdal oğlu abdalı! Sen o adama ne cazı bedduası ettin de adamın gafası gırıldı?" dedi. Amma öyle dedi kine: "Ağaren bana bir ok bir yay verin. Ben bir atmaya vuramazsam benim başımı kesin, vurursam da gelininizin göğesine bir sille vururum." dedi. Ulan öyle de deyinceyin Kel Vezir gene dedi kine:

"-Ulan p..... oğlu p.....ın aptalı! Sen galdın benim boynuma sille vuracak?"

Orda da Bağ Böyreğ'in Sıdıkala bir arkadaşı var, dineliyor. Hazır bela herif amma gücü yetmiyor kimselere.

"- Ulan Kel oğlu, boğun günün doğdu herif germişken, sen laf söylüyorsun. Bu herif sana ne söylüyor? Bir ok, yay verin. Vuramazsam kellemi kesin, vurursam da gelininizin güveysine bir sille vuruyum, diyor. Ulan senin boynun mu gopar o bir silleyen?" Ulan bunu haksındı millet:

- "Ulan buna bir ok yay verin."

Buna bir ok verildi. Hedefin ortasından vurdu. Kel Vezir'in kafasını sıyırdı amma "Vezirinin de başı kelimeş taman."dedi gitti. Doğru gızın sarayına.

Gizin sarayının dibine yedi yerden nöbetçi goyuluk, kimseyi goymuyor. Ne gadar köyün avradı, gızı, ehtiyari, garısı varsa o gün üç gün bitiyor, ne gadar avrad gısaf çıkmışsa nasihat ediyorlar. Gız araya bir perde çekik. Akkavak gızı perdenin ardında, bu yüzünde köyün hanımları.

Bu adam yedi nöbetçinin yedisini de gandırdı:

"-Abdalım arkadaş, ablalarımın para toplayıcım arkadaş, yiyecek toplayıcım arkadaş" diye yedisini de gandırdı. Geçti, vardı kine böyle gafa gafaya geyik. Yerleş yerleş yerleş yerleş vardı. Avrat mahlûkatının ortasına vardı çöktü.

Saza tokandı. Ulan bir zıngırtı geldi. Amma nerden geldiğini hesap edemediler. İkinci tokandı saza. O zamana kadar o zindandaki Sıdıkala dediğimiz arkadaş İrbehem, onun anası meydana çıkmış, yağlık elinde böyle oynuyor. Zaten oğlunu unutmış, kızın göynünü edip de gına yakacaklar. Kız perdenin arkasında, saati bekluyo, goynuna biraz zehir goyuk. Saati bittiğinen zehiri içecek. Kel Vezir'e varmayacak. Öyle gız arkada diğniyor.

"Ulan âşık da mı var ne?" dedi. O İrbehem'in anası oynuyor amma.

"Hatmim diyenecek bir şeyim var." dedi

"Ulan ocağı batmayasica, çal çal da sen de bir bahşış al!" dedi

İrbehem'in anasına ne diyeci adam:

5.

- "İşte kalktı İrbehem' in anası

Eline çalınmış da Kâbe gınası

Oğlun Yesir de taman Küffar galası

Ne oynuyon zalim cazı yasın çeksene" dedi.

Gadın, "Amaan İrbehem' im" dedi, o pırttı ordan. Orda atik bir avrad varidi. O avradın bir lekesi varidi. Bir zaman Bağ Böyrek de üstü üstüne bunları gördüydü. O avrat çıktıydı. "Bu Bağ Böyrek olur da benim de lekemi söyler çıkarırsa bu Bağ Böyrek." dedi.

"Ulan âşık, arıdan arıyım, gümüşden duruyum. Birin de bana söyle." dedi.

"Peki, hanım birini de sana söyliyem" dedi.

"Evinizin uğru dercik değil mi?

İtinizin adı Boracık değil mi?

Senin oynaşın Mustafacık değil mi?

Ben onları bilirim sen get de gelin oynasın" dedi.

Ulan o garı ordan pırtı. Şimdik kızın yanına vardı. "Eyy! Pürçeğine bilmem nettiğim, Bağ Böyrek gelik taman." dedi. Millet galan pıram pıram kaçışmaya başladılar. Avratlar dağılmaya başladı. Doğru getti, Kel Vezir'in kulağından duttu o avrat: "Eyyî Kel Ağa başına böyle yak, herif pınarın gözüne oturuk, sen ayağına dolaşma. Herif gelik valla gizin yanında." dedi. "Eyvah! Beyaki benim melesesiz söyledığım adam emmim oğluymuş demek kine." dedi. Millet dağılmaya başladı. "Ben nere gedyim ben nere gedyim, derken Kel Vezir, orada bir gaz damı varidi. Oraya sokuldu. Ondan sonra gelelim galan. Akkavak gızı perdeyi attı, döndü ama oğlandan utandı. Oğlanda bir vaziyet yok, goca bir derviş oluk. Bakiyim gıza ne diyeci:

"Ayağına geymiş altın nalini

Kemere incitmiş ince belini

N'oldu sana emmoğlunun gelini
Gurbete gedenleri gelmez mi sandın?" dedi.

O zamana kadar bu kelimeyi de söyleyinçin "Çaresi yok, ben gene gavli yerindeyim, dul değilem bir şey değilem, eskisi gibiyim" dedi.

O zamana kadar bir iki karıynan koltuğu galıksa onu da saraydan aşağı fıldırdı. Sarayda ikisi galdı. Hemen buna bir gazan su vurdu, buna bir berber ısmarladı. Buna bir dakım elbise getitirdi. Bunu berberledi, bunu dakımladı. Bunu bilmem ne yaptı. Orda galan dedi kine:

"Get senin arkadaşların senin için ölüyorlar." Ondan sonra bunun arkasından ne kadar daş yuvarliyenler, ağaç dikenler var ise, Bağ Böyrek gelik diye saraya doluklar. El kaç ettiler, endirdiler. Galan "Bizim emmioğlu nerde?" deyi onu arıyor. Çocuğun da birisi dedi kine "Oraya gaz damına dikildiğini gördüm. Emmin oğlu aha hacık ha" dedi. Ulan baktı kine, gaz damının içinde Kel Vezir oturuyor.

"Eyy Emmioğlu, benim sana ne kötülüğüm vardı da bu muameleleri yapıyon? Beni diyarı gurbetlerde aramaya çıkmayıksın da, benim nişanlımı almaya çalışıyorsun. Ne kötülüğüm vardı benim size?"

"Emmioğlum, aha benim boynum kesme. Ben ettim sen etme!"
Yalvarmaya başladı. Emmioğlu sen düğününü bozma galan dedi.

Gelelim galan o Küffar'ın gızına. Sabahınan endi, galanın etrafını gezdi. Dolaşırken bulamadı. Hapısaneleri yokladı, celladları yokladı bir laf yok. "Ha, bu adam gurtulmuş, beni bulur!" deyi gece gündüz yollardaydı gözü.

Doğru bu oğlan, arkadaşlarının arkasından evlerine geldi. Anasının gözüne o ihtiyarın verdiği toprağı sürdürdü, evelallah anasının gözleri açıldı.

"Arkadaşlar bizim zorpzaba sürmemizin zamanı yok"

"Efendim sen ne dersen biz onu dutarık, temin ederik" dedi arkadaşları.

"Bana seksen tane camız, seksen tane geçi bulucunuz, bunların boynuzlarını mumlayıcınız, hazır ediciniz hemen!"

Bunlar hazır ettiler. Gece gündüz Küffar'ın memleketi nereyse gediyo. Davayı, camızı sürüyorlar buynuzları mumlu. Vardılar gece bir yarısı Küffar'ın memleketini, halika bilaziğin gibi böyle aldılar.

Bir emir etti kine "Boynuzların mumlarını ataşlayın". Bir ataşladılar, Allah'ım dünya bir ışığı ateş gibi.

Ulan Küffar'ın gızı bir baktı kine memleket halaka bilaziğe alınmış, "Allah'a şükür adam yetiştirdi benim yanıma." dedi Küffar'ın gızı.

Bu adam galan, halaka bilaziğe aldıktan sonra bir nağme yazdı ki "Benim kırk tane yesirim var, bu dakkada geldiyse geldi, gelmediyse memleketinin altını üstüne çeviriyom" diyor nameyi salıyor.

Gızın eline değıyor, hemen gız babasının yanına ulaşıyor. "Baba baba, çık bakalım halaka bilaziğe alınmış, dünya ışığa kesmiş, baba memleketin etrafını

değne bakıyım. Baba bakıyor "Aman gızım bu ne!" diyor. Dudakları çatlıyor gorkusundan.

"Baba varsa bu yesirlerin imdatı başka yerde senin salimin yok bu varışa o" diyor.

O zamana gadar mektubu eline veriyor okuyor ki "Gırk yesirim var bu dakkada geldiye geldi gelmediyse memleketinin altım üstüne çeviriyom." diyor. Küffar okudu. " Amman gızım yesirlere ulaşın!"

Ulaşıyorlar. Çıkıyorlar. Otuz dokuz tane var gırk tane değil. Nameye bakıyor gırk yesir; yesirleri sayıyorlar otuz dokuz tane.

"Aman gızım bu nasıl olacak, hayle ederik bunu? Ne fikir gullanıyon, düşünüyön?" diyor gıza.

Gızı da diyor kine:

"Baba bunun içine beni de gat. O askerin içine varıcın gırk görür bizi. Ondan sonra ben geri çıkarım" diyor.

"Aman gızım getme ha!"

"Ulan baba ben düşmanlan mı gederim!" diyor. Şimdi hemen bu emirin alınçyın bu gız, babasının tablasına iniyor, bir asil atı varidi. Atı çekiyor, haybesini dinmece altınlan hazineyle dolduruyor, doğru camızın davarın yanma geliyorlar.

"Çekin babam, söndürün ışıkları!" Söndürüyorlar, camisi, davarı dopluyorlar. Süre süre süre memlekete geliyorlar.

Ondan sonra düğün çalıyor. Bacısını Kel Vezir'e veriyor, Akkavak gızını gelini ediyor, sonra Küffar' ın gızını da alıyor. Burda bu hekâye bitiyor.

Kaynaklar:

ABDULLAH, Kemal, (1997), *Gizli Dede Korkut*, İstanbul: Ötüken Yayınları.

AKALIN, L. Sami, (1984), *Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Varlık Yayınları.

ALPTEKİN, Ali Berat, (1993), "Dede Korkut Hikâyeleri ile Halk Hikâyelerinin Münasebeti", *Türk Kültürü Araştırmaları*, C. XXXIX, S. 1- 2 (1991), Ankara, ss. 22-23.

_____, (2000), *Bamsı Beyrek Hikâyesinin Motif Yapısı, Uluslar arası Dede Korkut Bilgi Şöleni 1999*, Ankara: AKM Yayınları, ss. 37-38.

BORATAV, Pertev Naili, (1983), *Bey Böyrek Hikâyesine Ait Metinler, Folklor ve Edebiyat II*, İstanbul: Adam Yayınları.

BÜYÜK LAROUSSE, (1988), *Hikâye Maddesi*, C. 5, İstanbul: Gelişim Yayınları.

CEMİLOĞLU, Mustafa, (1999), *Halk Hikâyelerinde Doğum Motifi*, Bursa: Vipaş A.Ş Yayınları.

DUYMAZ, Ali, (2001), *Kerem ile Aslı Hikâyesi Üzerine Mukayeseli Bir Araştırma*, Ankara: K.B Yayınları.

EKİCİ, Metin, (1995), *Dede Korkut Hikâyeleri ile Teşekkül Eden Halk Hikâyeleri*, Ankara: AKM Yayınları.

ERGİN, Muharrem, (1997), *Dede Korkut Kitabı I Giriş-Metin-Faksimile*, Ankara: TDK Yayınları.

ERGUN, Metin, (1995), “Bamsı Beyrek İle Alpamış Destanının Coğrafyası”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı/ Belleten- 1992*, Ankara, ss. 75-80.

FISCHDICK, Edith, (1984), “Türk Halk Hikâyeleri ile İlgili Bir Araştırma: Elif ile Mahmut”, (Çev. Fikret Türkmen), *Türk Folkloru Araştırmaları- 1984*, Ankara.

GÖRKEM, İsmail, (2000), *Çukurovalı Aşık Mustafa Köse ve Hikâye Repertuarı*, Ankara: Akçağ Yayınları.

GÜLENSOY, Tuncer, (1983), “Doğu ve Güney Doğu Anadolu’ da Yaşayan Dede Korkut Hikâyeleri, Kam Püre Oğlu Bamsı Beyrek’ in Poyraz (Elazığ) Varyantı”, *Türk Kültürü*, S. 244, ss. 547-558.

KAVRUK, Hasan, (1989), *Eski Türk Edebiyatında Mensur Hikâyeler*, İstanbul: MEB Yayınları.

KAYA, Doğan, (1975), “Beybörek’in Acıyurt Köyü Varyantı”, *Sivas Folkloru*, S. 23 (Aralık 1974), ss. 19-22; S. 24 (Ocak 1975), ss. 15-18; S. 25 (Şubat 1975), ss. 19-22; S. 26 (Mart 1975), ss. 20-22.

KÖSE, Nerin, (1994), “Sevdiğini Yenerek Alan Genç Kız Motifi ve Türk Halk Hikâyeleri”, *Millî Folklor*, C. III, S. 23 (Güz 1994), ss. 24-30.

MEMİŞOĞLU, Ragıp, (1992), “Balböğrek”, *İçel Kültürü*, S.20 (Mart 1992), ss. 29-31; S. 22 (Temmuz 1992), ss.19-22; S. 23 (Eylül 1992), ss.19-22.

OKUŞLUK, ŞENESEN, Refiye, (2009), *Adana Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği Geleneği*, Adana: Büyükşehir Belediyesi Altın Koza Yayınları.

THOMPSON, Stith, (1975), *Motif Index of Folk Literature*, Boomington&London: Indiana University Press, Third Printing.

TÜRKÇE SÖZLÜK, (1988), *Hikâye Maddesi*, C. 1, Ankara: TDK Yayınları.

TÜRKMEN, Fikret, (1993), “ Dede Korkut Hikâyelerinin Anadolu ve Rumeli’ de Yaşayan Kolları”, *Türk Kültürü Araştırmaları*, c. XXIX, S. 1- 2 (1991), Ankara, ss. 345-367.

_____, (1998), *Hikâye Maddesi*, TDV İslâm Ansiklopedisi, C.17, İstanbul: TDV Yayınları.

Sözlü Bilgi Kaynakları

Kaynak kişilerle ilgili bilgiler şu sırayla verilmiştir:

Adı Soyadı/Doğum Yılı ve yeri/ Öğrenim durumu/Mesleği/Derlemenin yapıldığı tarih/Derlemenin yapıldığı yer/ Derlemeyi yapan kişi.

K1: İsmail Cura, 1900, Hatay / Aktepe / Eğribucak Köyü, Okumamış, Hikâyecilik, 02.10.1007- 10.02.2007, Hatay / Aktepe / Eğribucak Köyü, Hasan Yılmaz

K2: Abdullah Masca, 1902, Hatay / Aktepe / Eğribucak Köyü, İlkokul, Hikâyecilik, 02.10.1007- 10.02.2007, Hatay / Aktepe / Eğribucak Köyü, Hasan Yılmaz

K3: Hasan Köse, 1920, Hatay / Aktepe / Eğribucak Köyü, Okumamış, Hikâyecilik, 02.10.1007- 10.02.2007, Hatay / Aktepe / Eğribucak Köyü, Hasan Yılmaz